

A) ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου και ανάπτυξη μονάδας βρεφονηπιακού σταθμού (6 βρεφών) και (15 νηπίων) σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και τον κτιριοδομικό κανονισμό – ΓΟΚ, επί συγκεκριμένου οικοπέδου επί των οδών ΣΚΟΠΕΤΕΑ, ΜΕΛΑ.Μ, ΠΑΠΑ ΑΡ., ΦΙΛΗΜΩΝΟΣ Τ. του πολεοδομικού συγκροτήματος της πρωτεύουσας .

ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Προσέγγιση :

α) Του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τον σχεδιασμό βρεφονηπιακών σταθμών (ΦΕΚ 645 / 31 – 07 1997, απόφαση Δ.Τ.Χ / β / 4234 / 1616 / 08 – 12 – 1983 κ.α)

β) Εξοικείωση των σπουδαστών με την τυπολογία των μονάδων προσχολικής αγωγής και διαπαιδαγώγησης .

γ) Εξοικείωση με θέματα ειδικών κατασκευαστικών στοιχείων – σχεδίαση

δ) Διαμόρφωση υπαίθριων χώρων .

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Χρήσιμα στοιχεία προγραμματισμού και χωροθέτησης κτιρίων κοινωνικής πρόνοιας, καθώς και στοιχεία καταλληλότητας οικοπέδων.

B) ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΚΑΙ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ

B1) ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

B.1.1) ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ– ΣΧΕΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ¹

Εξετάζοντας την ιστορική εξέλιξη της πρόνοιας της προσχολικής ηλικίας φαίνεται ότι στην αρχή δεν υπάρχει ηλικιακός διαχωρισμός.

Παρατηρείται επίσης ότι υπάρχει μία σχετική καθυστέρηση στην ίδρυση παιδικών σταθμών σε σχέση με τα νηπιαγωγεία.

Η εξέλιξη των σταθμών και σχολείων προσχολικής ηλικίας μπορεί να περιοδολογηθεί και ξεκινά με την ιστορία των ιδρυμάτων Παιδικής Προστασίας.

Ο θεσμός της παιδικής προστασίας ξεκίνησε στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος με τη βοήθεια εθνικών ευεργετών και ιδιωτικών φιλανθρωπικών εισφορών (πρώτη περίοδος 1829-1896)

Ακολουθεί η δεύτερη περίοδος που έχει άμεση σχέση με την παρουσία της Αικατερίνης Λασκαρίδου. Δίνεται για πρώτη φορά έμφαση στην προσχολική εκπαίδευση και παρουσιάζεται το πρώτο ωρολόγιο πρόγραμμα (1896-1922)

Στην επόμενη περίοδο (1922-1940 τρίτη περίοδος) σημαντικό γεγονός αποτελεί η ίδρυση παιδικών σταθμών και νηπιαγωγείων, από την πολιτεία, η οποία δέχεται να αναλάβει την ευθύνη για τη δημιουργία του κρατικού θεσμού της προσχολικής εκπαίδευσης.

Η ίδρυση των εθνικών Αγροτικών Νηπιотροφείων (ΕΑΝ) είναι η μόνη ενέργεια της Πολιτείας μέχρι το 1964, (1940-1964).

Εντυπωσιακή αύξηση των ιδρυμάτων προσχολικής εκπαίδευσης διαπιστώνεται τις δεκατίες (1964-σήμερα).

B1.1.1) ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1829-1896²

Η ανάγκη της δημιουργίας ιδρυμάτων για τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας γίνεται ιδιαίτερα αισθητή και πειστική στην Ευρώπη πιο πριν από την Ελλάδα στις αρχές του 19ου αιώνα, σαν φυσικό επακόλουθο στις βαθιές αλλαγές που έφερε η Βιομηχανική επανάσταση στις πόλεις και την ύπαιθρο.

Ένας μεγάλος αριθμός από άτομα που μέχρι τότε δούλευαν σαν μεμονωμένοι τεχνίτες στα σπίτια τους ή σε μικρές βιοτεχνίες απορροφούνται σε μεγαλύτερες βιομηχανικές μονάδες. Μέσα σε αυτές τις τόσο σημαντικές κοινωνικοοικονομικές μεταβολές η θέση της γυναίκας αλλάζει αναγκαστικά κι

¹ Αντ. Παπαθανασίου, « Προγράμματα και Δραστηριότητες στους Κρατικούς Παιδικούς Σταθμούς », εκδόσεις Τυποθήτω-Γ.Δάρδανος, Αθήνα 2000. Τα στοιχεία του υποκεφαλαίου βρίσκονται στο αναφερόμενο βιβλίο του Κ.Παπαθανασίου, σελ18-19

² Τεχνικά χρονικά, Επιστημονική Έκδοση Τ.Ε.Ε, Περιοχή Α, « Τα πρώτα Ελληνικά Νηπιαγωγεία », Μ.Καρδαμίτση-Αδάμη, Τόμος 4, Τεύχος 3, Τ.Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1984, p176-178 Τα στοιχεία του υποκεφαλαίου αυτού προέρχονται κυρίως από το βιβλίο που αναφέρεται στην υποσημείωση αυτή

αυτή. Ο ρυθμός της βιομηχανοποίησης που συνεχώς αυξάνει απαιτεί ολοένα και περισσότερα εργατικά χέρια. Η γυναίκα καλείται να συμμετάσχει σαν άτομο στη κοινωνική αλλαγή.

Η απομάκρυνση όμως της γυναίκας-μητέρας έξω από την οικογένεια και το σπίτι αφήνει απροστάτευτο και εκτεθειμένο ένα μεγάλο αριθμό από ανήλικα παιδιά.

Οι στερήσεις και οι άθλιες συνθήκες διαβίωσης στους εργατικούς οικισμούς των πρώτων χρόνων της βιομηχανικής επανάστασης επιβάλλουν τη δημιουργία ιδρυμάτων που να μπορούν να περισυλλέξουν και να φροντίσουν υποτυπωδώς τα παιδιά την ώρα που οι δικοί τους εργάζονται στα εργοστάσια.

Τα πρώτα ιδρύματα αυτής της μορφής που ξέρουμε, δημιουργήθηκαν στην Ελβετία το 1770 από τον Ελβετό πάστορα Φρειδερίκο Ομπέρλιν και ήταν γνωστά σαν "σχολεία πλεξίματος".^{3,4,5}

Την ίδια περίπου εποχή κάνουν την εμφάνιση τους παρόμοια ιδρύματα με καθαρά φιλανθρωπικό χαρακτήρα και σε άλλες χώρες της Ευρώπης.

Προορισμός τους να προστατέψουν τα παιδιά στο χρονικό διάστημα που εργάζεται η μητέρα. Λίγο ενδιέφερε αν τα παιδιά θα είχαν ή όχι κάποια εκπαιδευτική αγωγή. Τα "άσυλα" αυτά που στηρίζονταν σε ενισχύσεις φιλάνθρωπων βρίσκουν στέγη σε αποθήκες και εκκλησίες.

Η γυναίκα συνειδητοποιείται σαν άτομο κι οργανώνεται στα διάφορα φεμινιστικά κινήματα και οι κυβερνήσεις αναγκάζονται να πάρουν ενεργά μέτρα για την προστασία των παιδιών τις ώρες εργασίας της μητέρας. Μια σειρά από ιδρύματα που στηρίζονται λιγότερο ή περισσότερο σε καινούργιες ιδέες διαπαιδαγώγησης, ανοίγουν τις πόρτες τους το ένα μετά το άλλο στις διάφορες χώρες της Ευρώπης.

Στη Γαλλία οι "salles d' asile" από τον πάστορα Jackes Denis Marie Cochin (1723-1783) και οι "salles d' Hospital" από την Mme de στο Miromesnil. Εδώ τη φύλαξη των παιδιών αναλάμβαναν καλόγριες.

Στην Αγγλία το ίδρυμα του εργοστασιάρχη Robert Owen το 1816.

Στο Neuhoof της Ελβετίας ο Pestalozzi ιδρύει το "παιδαγωγικό πτωχοκομείο" και αρχίζει την παιδαγωγική του δράση γεμάτος αγάπη και αφοσίωση για το παιδί⁶.

Ο Frobel αφού μαθητεύει κοντά του δύο χρόνια αφιερώνεται από το 1814 αποκλειστικά στην εκπαίδευση. Βαπτίζει τα νηπιαγωγεία του "νηπιακούς κήπους" (Kinder garden). Παράλληλα ιδρύει και το πρώτο "διδασκαλείο Νηπιαγωγών".

Στη Γαλλία, τη χώρα που καθιέρωσε από το 1794 την εκπαίδευση σαν βασική υποχρέωση της Πολιτείας κι αναφαίρετο δικαίωμα του πολίτη, εκδίδεται το 1833 κυβερνητική εγκύκλιος που λέει:

"Το δικαίωμα να αρχίζει η εκπαίδευση από τα πρώτα χρόνια της ζωής είναι ένα από τα μεγαλύτερα και ανεκτίμητα αγαθά που ακολούθησαν την οργάνωση της εκπαίδευσης μας"⁷.

Και λίγο αργότερα το 1848 στη Γαλλία μία καινούργια κυβερνητική εγκύκλιος έρχεται να δώσει μία νέα μορφή στα μέχρι τότε ιδρύματα. "Οι αίθουσες ασύλων είναι χώροι δημόσιας εκπαίδευσης και θα ονομάζονται στο εξής Μητρικά σχολεία (Ecoles Maternelle). Η νέα αυτή ονομασία από μόνη της καθρεφτίζει το καινούργιο πνεύμα που επικρατεί.

Την ίδια εποχή στη Γαλλία ανοίγει τις πόρτες του το "La maison d'etude" μια πρώτη σχολή νηπιαγωγών. Τα νηπιαγωγεία έχουν βρει πια τη σωστή τους θέση στην προσχολική αγωγή ενταταγμένα στο χώρο της εκπαίδευσης⁸.

- Η ιστορία των Παιδικών Σταθμών στην Ελλάδα⁹

Αφετηρία της παιδικής προστασίας στην Ελλάδα ήταν το ορφανοτροφείο της Αίγινας που ιδρύθηκε από τον Καποδίστρια το 1829 με δωρεές Ελλήνων της διασποράς¹⁰

Το πρώτο νηπιαγωγείο ιδρύθηκε στην Ελλάδα το 1830, ενώ ο πρώτος σταθμός το 1901. Αντίστοιχα το πρώτο νομοσχέδιο για τα νηπιαγωγεία το 1895, ενώ η επίσημη κρατική αναγνώριση των παιδικών σταθμών έγινε το 1935.

Το πρώτο νηπιαγωγείο ιδρύθηκε στην Ελλάδα στην Ερμούπολη της Σύρου από τους Ιεραπόστολους Κορκ και Hildner το 1830 και νηπιαγωγό την ελληνίδα Αριέττα Κορέσση¹¹. Τον Ιούνιο του ίδιου χρόνου το νηπιαγωγείο είχε 50 μαθητές που πολύ γρήγορα τριπλασιάστηκαν. Το 1832 σύμφωνα με τα κείμενα "το νηπιαγωγείο λειτουργεί κατά την μέθοδο των νηπιακών της Αγγλίας και της Αμερικής". Σε αυτό διδάσκονται 140 παιδιά από 3-6 χρόνων.

Το 1831 ίδρυσε η κυρία Χίλλ μαζί με τον άντρα της στην Πλάκα το παρθεναγωγείο Χίλλ¹².

Με το Βασιλικό Διάταγμα 16/28 Σεπτεμβρίου 1833, θεσπίσθηκε η κοινωνική πρόνοια στηριζόμενη σε βαυαρικά πρότυπα¹³. Για τα απροστάτευτα βρέφη, σύμφωνα με το παραπάνω Βασιλικό Διάταγμα υπήρχε η μέριμνα να εισέρχονται ως τρόφιμοι του Βρεφοκομείου Αθηνών¹⁴ ή να τα αναθέτουν σε νοθοτρόφους, τους οποίους έπρεπε να πληρώνει ο δήμος ή η κοινότητα. Το

⁷ J.R.Naud Thurbide, OP. CIT. p 4-5

⁸ M. Faure, OP. CIT. p 3

⁹ Τεχνικά χρονικά, Επιστημονική Έκδοση Τ.Ε.Ε, Περιοχή Α, «Τα πρώτα Ελληνικά Νηπιαγωγεία», Μ.Καρδαμίτση-Αδάμη, Τόμος 4, Τεύχος 3,Τ.Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1984, p 179-183. Τα στοιχεία του υποκεφαλαίου αυτού προέρχονται κυρίως από το βιβλίο που αναφέρεται στηνυποσημείωση αυτή αλλά και από το βιβλίο της υποσημείωσης (10)

¹⁰ Αντ. Παπαθανασίου, « Προγράμματα και Δραστηριότητες στους Κρατικούς Παιδικούς Σταθμούς», εκδόσεις Τυποθήτω-Γ.Δάρδανος, Αθήνα 2000.

¹¹ Δημ. Πολέμης, «Άγνωστα μονόφυλλα των εν Σύρω Μισσιοναρίων και ειδήσεις περί του Φιλελληνικού Παιδαγωγείου», (αυ. Αρ. 175 Ερανιστής), Αθήνα 1972, σελ 18-20.

¹² Γκεοργκ Μασουερ, «Ο Ελληνικός Λαός» εκδ Τολίδη, Αθήνα 1976, σελ 532

¹³ Δημαράς, ο.π., τόμος Α', σ.κθ'

¹⁴ Μαστρογιάννης Ι, «Ιστορία της Κοινωνικής Πρόνοιας της Νεωτέρας Ελλάδος, Αθήνα 1960, σ 141

³ M. Faure, "Le jardin d' enfants, presses Universitaires de France, Paris, 1957, p 1-12

⁴ J.R.Naud Thurbide, "Les ecoles maternelles", presses Universitaires de France, Paris, 1964, p 3-5

⁵ Π.Κυριαζοπούλου – Βαληνάκη, «Νηπιαγωγείον» άρθρο στην Μεγάλη Παιδαγωγική Εγκυκλοπαίδεια

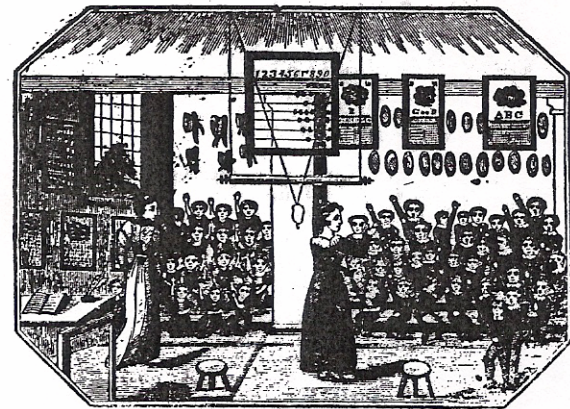
⁶ JH.Pestalozzi, "Le manuel des meres", Traduit de allemande Paris, Geneve 1821

Βρεφοκομείο Αθηνών λειτούργησε σαν νηπιοτροφείο αλλά και σαν σχολή βρεφοκόμων¹⁵

Το 1840 η Φιλεκπαιδευτική εταιρεία ίδρυσε ένα νηπιαγωγείο, «το νηπιακό σχολείο», όπου φιλοξενούσε 103 νήπια¹⁶.

Το 1841 τυπώνεται στη Σμύρνη το «Εγχειρίδιον εις χρήσιν των νηπιακών σχολείων»¹⁷, το οποίο αναφέρει ότι τα σχολεία αυτά θα δέχονται παιδιά από 3-7 ετών. Ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο από αυτό το εγχειρίδιο αφιερώνεται στο χώρο του νηπιαγωγείου και τιτλοφορείται ως «Το δωμάτιον» και γράφει: Το δωμάτιο πρέπει να είναι φωτεινό ευχάριστο και ευάερο. Αρκετά μεγάλου μεγέθους, ώστε να χωρούν άνετα τα καθίσματα περιμετρικά των τοίχων και να υπάρχει αρκετός ελεύθερος χώρος. Μπροστά από τα καθίσματα υπήρχε η έδρα για τους δασκάλους. Άλλα δύο μικρά δωμάτια πρέπει να είναι κοντά στο μεγάλο δωμάτιο το ένα ως χώρος αποθήκης και το άλλο για μαθήματα των μεγαλύτερων παιδιών.

Σκαρίφημα 1: Αποψη Νηπιακού σχολείου σύμφωνα με το πρώτο εγχειρίδιο που τυπώθηκε στην Σμύρνη

Θεωρία Νηπιακού Σχολείου.

Πηγή: Τεχνικά χρονικά, Επιστημονική Έκδοση Τ.Ε.Ε, Περιοχή Α, «Τα πρώτα Ελληνικά Νηπιαγωγεία», Μ.Καρδαμίτση-Αδάμη, Τόμος 4, Τεύχος 3, Τ.Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1984

Το 1863 ο Ι.Π.Κοκκώνης συνεργάτης του Καποδίστρια, έγραψε το «εγχειρίδιο περί δημοτικής εκπαιδύσεως ή οδηγός περί μεθόδων διδακτικών, συνδιδασκικών, και μικτών και περί νηπιακών σχολείων» το οποίο αναφέρεται στις αρχές και τον σκοπό των νηπιακών σχολείων. Τα νηπιαγωγεία "νηπιακά σχολεία" γράφει ο Κοκκώνης μεταφράζοντας το Γαλλικό πρότυπο πρέπει να κτίζονται σε ομαλά και επίπεδα γήπεδα, τετράγωνα ή παραλληλόγραμμα με απλές αναλογίες. Το πρότυπο κτίσμα φαίνεται να είναι χτισμένο σε γήπεδο 50 X 70. Εκτός από το προαύλιο έχει δέντροστοιχίες και κήπους ειδικά

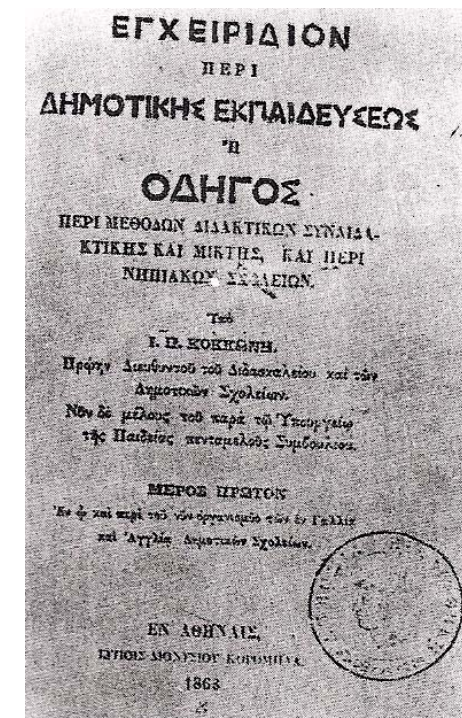
¹⁵ τα νήπια μένουν στο βρεφοκομείο έως ότου συμπληρώσουν το 5^ο έτος και μετά το ίδρυμα μεριμνά για την αποκατάστασή του. ΚΑΛΛΙΓΑ Ελένη, ο.π., σ 235-237

¹⁶ Πρακτικά των Συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου και των συνελεύσεων της εν Αθήναις Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας του έτους 1840. (Β' Συνέλευσις 7 Απριλίου 1840, σελ 12, αθήνα εκ του τυπ. Π.Παπαδόπουλου, 1840

¹⁷ «Εγχειρίδιον εις χρήσιν των νηπιακών σχολείων, εν Σμύρνη, εκ της τυπογραφίας Γ.Γριφίτου 1841.

διαμορφωμένους για να μπορούν τα παιδιά να γυμνάζονται, να σκάβουν να φυτεύουν, να παίζουν. Η είσοδος του νηπιαγωγείου βρίσκεται στη μέση της προς το δρόμο πλευράς του περιβόλου. Ένας διάδρομος στεγασμένος και φραγμένος με κιγκλίδωμα και από τις δύο πλευρές οδηγεί στο κτίριο. Ο ίδιος διάδρομος χωρίζει το χώρο της αυλής, που σύμφωνα με το κείμενο πρέπει να είναι τριπλάσιος από το χώρο του διδακτηρίου, σε δύο τμήματα: ένα για τα αγόρια και ένα για τα κορίτσια. Στην πρόσοψη του κτιρίου σχηματίζονται δύο επιμήκεις στοές, ώστε να μπορούν να παίζουν εκεί τα παιδιά όταν βρέχει ή χιονίζει. Το κύριο τμήμα του σχολείου πρέπει να βρίσκεται στο ισόγειο της οικοδομής. Το σχήμα της αίθουσας διδασκαλίας πρέπει να είναι τετράγωνο ή ορθογώνιο. Για 30 παιδιά προτείνονται διαστάσεις 4X10, για 100 παιδιά 6X12. τέλος για 200ή 250 που είναι και ο μεγαλύτερος αριθμός νηπίων που επιτρέπεται οι διαστάσεις της αίθουσας διδασκαλίας πρέπει να είναι 8X16 ή 8X20, αντίστοιχα. Δηλαδή η αναλογία χώρου για κάθε νήπιο κυμαίνεται μεταξύ 0,6-1,3μ².

Εικόνα 1: Εξώφυλλο εγχειριδίου Ι.Π. Κοκκώνη

Πηγή: Τεχνικά χρονικά, Επιστημονική Έκδοση Τ.Ε.Ε, Περιοχή Α, «Τα πρώτα Ελληνικά Νηπιαγωγεία», Μ.Καρδαμίτση-Αδάμη, Τόμος 4, Τεύχος 3, Τ.Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1984

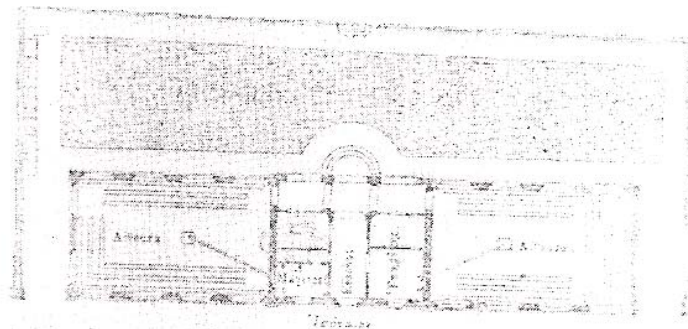
Διακρίνουμε δηλαδή εδώ μία προσπάθεια κλιμάκωσης των χώρων σε στεγασμένους ημιυπαίθριους και υπαίθριους. Στον υπαίθριο χώρο τοποθετούνται παιχνίδια και στον ημιυπαίθριο προβλέπονται κινητά θρανία, ώστε να μπορεί να γίνεται εκεί το μάθημα τις ζεστές μέρες. Οπωσδήποτε πάντως ο ημιυπαίθριος χώρος που βλέπουμε στο σχέδιο δεν επαρκεί για το σύνολο των παιδιών, σύμφωνα με τις σημερινές αντιλήψεις.

Την περίοδο αυτή η Αικατερίνη Λασκαρίδου²² ίδρυσε με δικά της χρήματα το Διδασκαλείο νηπιαγωγών και το πρώτο νηπιαγωγείο που ονομάζει «Πρότυπο νηπιακό κήπο». Το 1901 ιδρύει τα «Λαϊκά νηπιαγωγεία» στο Μακρυγιάννη και στο Άγιο Νικόλαο στα Πευκάκια και το 1905 στον Πειραιά.

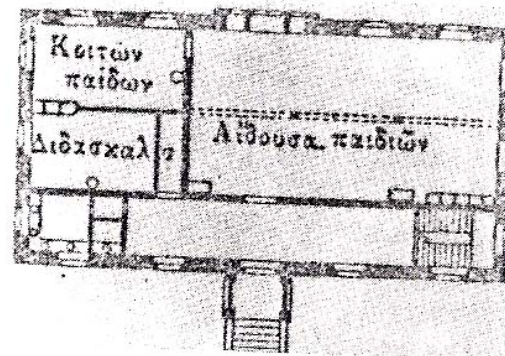
Επίσης και οι βιομηχανίες ιδρύουν νηπιαγωγεία για του εργαζόμενους.

Το 1904 κυκλοφορεί το βιβλίο του Γ.Βλάχου «Υγιεινή του σχολείου» με κτιριολογικές υποδείξεις και δύο υποδείγματα²³.

Σχέδιο 2: Δύο υποδείγματα νηπιαγωγείων και παιδικών σταθμών από το εγχειρίδιο του Γ.Βλάχου. στο δεύτερο σχέδιο παρατηρείται και δωμάτιο ύπνου. Οι αίθουσα διδασκαλίας είναι για 50-60 παιδιά. Στον όροφο βρίσκεται η οικία της νηπιαγωγού.

φ. 8

φ. 9

Πηγή: Τεχνικά χρονικά, Επιστημονική Έκδοση Τ.Ε.Ε, Περιοχή Α, «Τα πρώτα Ελληνικά Νηπιαγωγεία», Μ.Καρδαμίτση-Αδάμη, Τόμος 4, Τεύχος 3, Τ.Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1984

Με Βασιλικό Διάταγμα το 1914 καθορίζεται ο αριθμός των νηπίων για κάθε νηπιαγωγείο. Νηπιαγωγός απαιτείται για περισσότερα των 80 νηπίων.

Κατά την περίοδο αυτή τα νηπιαγωγεία έπρεπε να εξασφαλίζουν ευχάριστο περιβάλλον και να έχουν σαν βασικό στόχο την ευτυχία και το παιχνίδι των παιδιών²⁴. Το ίδιο το κράτος δεν ιδρύει ακόμη ούτε νηπιαγωγεία ούτε παιδικούς σταθμούς.

B1.1.2) ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1922-1940)^{25, 26}

²² Η συμβολή της Αικατερίνης Λασκαρίδου στην προσχολική εκπαίδευση ήταν μεγάλη και το έργο της αποτελεί σταθμό στην ιστορία της Πρόνοιας των νηπίων στην χώρα μας.

²³ Γ.Βλάχου, «Η Υγιεινή του σχολείου», Αθήναι 1904, σελ 668-672

²⁴ Δημάρας, ο.π. τόμος Β' σ 7-15.

²⁵ Τεχνικά χρονικά, Επιστημονική Έκδοση Τ.Ε.Ε, Περιοχή Α, «Τα πρώτα Ελληνικά Νηπιαγωγεία», Μ.Καρδαμίτση-Αδάμη, Τόμος 4, Τεύχος 3, Τ.Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1984, p 193-201

Στην περίοδο αυτή ψηφίζονται επίσημα και εκδίδονται διατάξεις για την ίδρυση προσχολικών ιδρυμάτων και ιδρύονται οι πρώτοι κρατικοί παιδικοί σταθμοί και νηπιαγωγεία.

Με το Ν.Δ. 4397/1929 υπάγονται τα νηπιαγωγεία στη στοιχειώδη εκπαίδευση και γίνεται το πρώτο βήμα για την ίδρυση παιδικών σταθμών με την απόφαση του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας να δημιουργήσει τμήμα για την προσχολική ηλικία. (Νόμος 2882/1922)

Η πολιτεία στην προσπάθειά της να καλύψει κάποιες ανάγκες παιδικής προστασίας, ιδρύει ορφανοτροφεία και οικοτροφεία, τα οποία όμως δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες της παιδικής προστασίας στο σύνολό της, επειδή αυτά είχαν και υψηλό κόστος λειτουργίας. Δεν αποκλείεται το ενδιαφέρον της πολιτείας να ξεκίνησε από κοινωνικούς, ανθρωπιστικούς και όχι άμεσα εκπαιδευτικούς σκοπούς, αφού στην αρχική τους μορφή, οι παιδικοί σταθμοί ήταν ένα είδος ορφανοτροφείου ημερήσιας περίθαλψης.

Το 1926 βγαίνει το ΦΕΚ Α'379 ο οποίος καθορίζει ποια ανήλικα παιδιά δέχονται οι εθνικοί παιδικοί σταθμοί.

Την ευθύνη των παιδικών σταθμών την είχε το τμήμα Αγαθοεργών Ιδρυμάτων του Υπουργείου Κρατικής Υγιεινής και Αντιλήψεως.

Ο κύριος οικονομικός πόρος των παιδικών σταθμών που αναφέρεται στον ιδρυτικό νόμο του 1926, αλλά και σε αυτόν του 1935, είναι το ποσοστό φόρων υπέρ των εθνικών ορφανοτροφείων.

Ο αριθμός των παιδιών είναι 100 για κάθε παιδικό σταθμό²⁷.

Ο ρόλος της κοινωνικής πρόνοιας, κατά την περίοδο που ιδρύθηκαν οι πρώτοι παιδικοί σταθμοί της χώρας μας φαίνεται να περιοριζόταν κατά κύριο λόγο στην περίθαλψη και όχι στην προσχολική εκπαίδευση.

Οι πρώτοι εθνικοί παιδικοί σταθμοί ιδρύθηκαν κατά την περίοδο 1926-1940 ως ιδρύματα ημερήσιας περίθαλψης για τα ορφανά και άπορα παιδιά που οι μητέρες τους εργάζονταν. Με το νομοθετικό διάταγμα της 28^{ης} Οκτωβρίου 1926 προβλεπόταν η ίδρυση 29 εθνικών παιδικών σταθμών.

Το 1935 με τον αναγκαστικό νόμο 2/5 Νοεμβρίου προβλέπεται η ίδρυση εθνικών παιδικών σταθμών σε πόλεις οι οποίες θεωρούνταν βιομηχανικά κέντρα²⁸. Οι βασικές ρυθμίσεις για την ίδρυση και λειτουργία των κρατικών παιδικών σταθμών περιέχονται στο νόμο 2/5-11-1935. Σκοπός των κρατικών παιδικών σταθμών ήταν αρχικά η ημερήσια περίθαλψη και μόρφωση των άπορων ανηλίκων, ενώ σε κάθε παιδικό σταθμό μπορούσε να λειτουργήσει και «τμήμα παιδικού συσσιτίου» για άπορα παιδιά ηλικίας από 7 μέχρι 13 ετών.

Μέχρι το 1936 είχαν ιδρυθεί μόνο 8 εθνικοί παιδικοί σταθμοί σε βιομηχανικές περιοχές.

²⁶ Αντ. Παπαθανασίου, « Προγράμματα και Δραστηριότητες στους Κρατικούς Παιδικούς Σταθμούς», εκδόσεις Τυποθήτω-Γ.Δάρδανος, Αθήνα 2000 σ 30-35

²⁷ Ν 2851/1922(ΦΕΚ Α'114).

²⁸ «ΦΕΚ Α'527)1935.

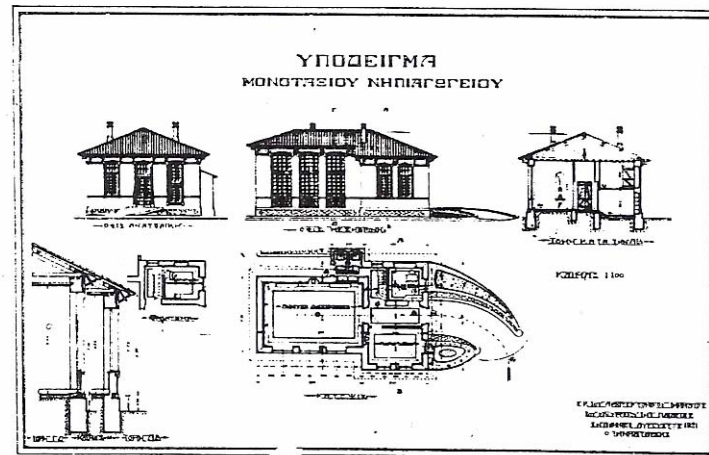
Κατά την περίοδο 1926-1940 ιδρύονται 46 εθνικοί παιδικοί σταθμοί. Το 1937 δημοσιεύεται ο πρώτος κανονισμός λειτουργίας των παιδικών σταθμών και το ημερήσιο πρόγραμμα λειτουργίας τους²⁹.

Ο αναγκαστικός νόμος του 1935 επαναπροσδιορίζει την αναλογία παιδιών και εκπαιδευτικού προσωπικού. Μία διευθύντρια αναλογεί σε 50 παιδιά και μία παιδαγωγός από 50-100³⁰.

Η προσχολική εκπαίδευση όπως διαμορφώθηκε μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1930 παραμένει σχεδόν η ίδια μέχρι τις ημέρες μας. Ένα μικρό μέρος καλύπτεται από τους εθνικούς παιδικούς σταθμούς που είναι πλήρως απασχόλησης με ωράρια εργασίας αντίστοιχο εκείνου των εργοστασίων, και το υπόλοιπο καλύπτεται από την ιδιωτική πρωτοβουλία³¹.

Πρότυπα σχέδια για παιδικούς σταθμούς δεν έχουν εγκριθεί. Υπάρχουν όμως σχετικά πρότυπα υποδείγματα νηπιαγωγείων, σκαριφήματα των οποίων φαίνονται στα παρακάτω σχέδια³².

Σχέδιο 3: Πρότυπο σχέδιο νηπιακού σχολείου με αίθουσα διδασκαλίας, αναπαυτήριο, γραφείο νηπιαγωγού.

Πηγή: Τεχνικά χρονικά, Επιστημονική Έκδοση Τ.Ε.Ε, Περιοχή Α, «Τα πρώτα Ελληνικά Νηπιαγωγεία», Μ.Καρδαμίτση-Αδάμη, Τόμος 4, Τεύχος 3, Τ.Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1984.

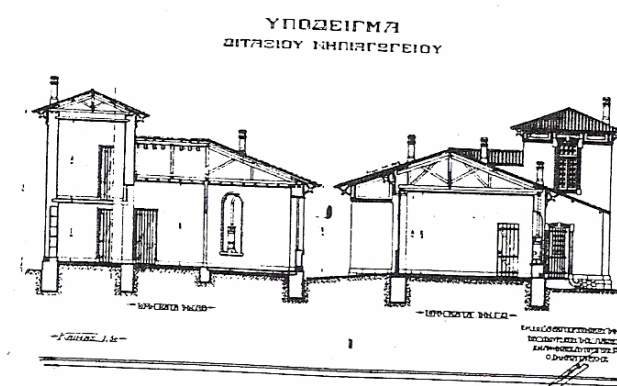
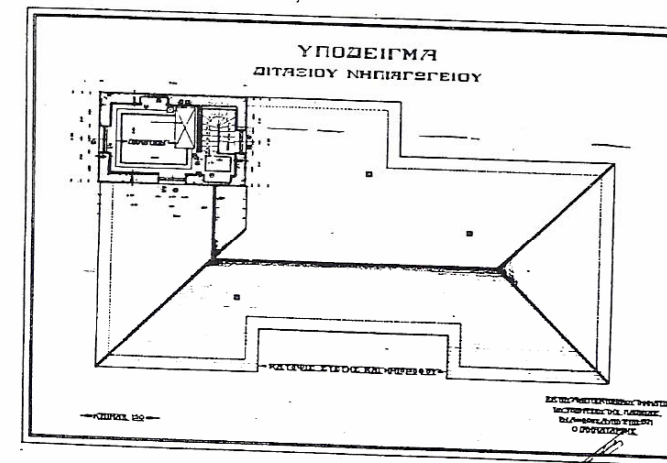
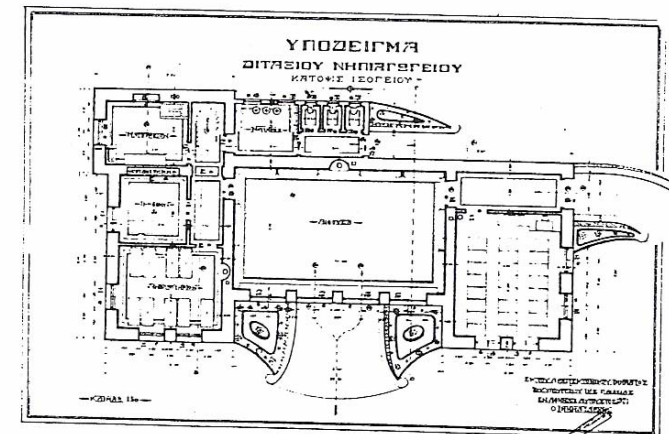
²⁹ Απόφαση 72148/1937 της Διεύθυνσης Δημόσιας Αντιλήψεως, Τμήμα Αγαθοεργών Καταστημάτων.

³⁰ ΦΕΚ Α' 527 του 1935.

³¹ Αντ. Παπαθανασίου, « Προγράμματα και Δραστηριότητες στους Κρατικούς Παιδικούς Σταθμούς», εκδόσεις Τυποθήτω-Γ.Δάρδανος, Αθήνα 2000 σ 30-35

³² Τεχνικά χρονικά, Επιστημονική Έκδοση Τ.Ε.Ε, Περιοχή Α, «Τα πρώτα Ελληνικά Νηπιαγωγεία», Μ.Καρδαμίτση-Αδάμη, Τόμος 4, Τεύχος 3, Τ.Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1984, p 194-198.

Σχέδιο 4: Πρότυπο σχέδιο νηπιακού σχολείου με μεγάλη αίθουσα διδασκαλίας, αναπαυτήριο, γραφείο νηπιαγωγού. Τα wc επικοινωνούν εσωτερικά και εξωτερικά και υπάρχει κοινός εσωτερικός χώρος παιχνιδιού. Στον όροφο είναι η κατοικία της νηπιαγωγού.

Πηγή: Τεχνικά χρονικά, Επιστημονική Έκδοση Τ.Ε.Ε, Περιοχή Α, «Τα πρώτα Ελληνικά Νηπιαγωγεία», Μ.Καρδαμίτση-Αδάμη, Τόμος 4, Τεύχος 3, Τ.Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1984.

Το 1927 Εκδίδεται στη Γαλλία ειδικό κείμενο με κτιριολογικές οδηγίες για τα ecoles maternelles. Δίνεται ιδιαίτερη φροντίδα για την υγιεινή και την άνεση

του παιδιού. Αναφέρεται ιδιαίτερα στο πλήθος και την ασφάλεια των πιο μικρών από τους χρήστες. Γίνεται προσθήκη νέων χώρων όπως αίθουσα αναπαύσεως, αίθουσα συγκεντρώσεως, ιατρείο κ.τ.λ.³³

B1.1.3) ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1941-1960)^{34, 35, 36}

Κατά την διάρκεια της Γερμανικής κατοχής, το έτος 1942, ιδρύθηκαν τα Εθνικά Αγροτικά Νηπιτροφεία (ΕΑΝ). Η ανάγκη της γεωργικής παραγωγής οδήγησε στην ίδρυση των ΕΑΝ εφόσον αυτά προορίζονταν ιδιαίτερα για τις αγροτικές περιοχές³⁷.

Η δομή τους ήταν κάτι ανάμεσα στα οικοτροφεία και τους εθνικούς παιδικούς σταθμούς, επειδή φιλοξενούσαν και εσωτερικά νήπια, τα οποία παρέμεναν εκεί μέχρι να πάνε στο δημοτικό σχολείο³⁸.

Από το 1942 μέχρι το 1949 ιδρύθηκαν 45 ΕΑΝ. Για να καλυφθούν οι ανάγκες σε εκπαιδευτικό προσωπικό ιδρύθηκαν δύο σχολές νηπιοκόμων στα ορφανοτροφεία θηλέων Ιωαννίνων και Καστοριάς.

Η δεκαετία του 1950 δεν έχει να παρουσιάσει κάτι σημαντικό στην ίδρυση των παιδικών σταθμών. Ιδρύονται μόνο 12 παιδικοί σταθμοί. Συνολικά μέχρι το 1960 είχαν ιδρυθεί 113 εθνικοί παιδικοί σταθμοί και ΕΑΝ³⁹.

Ο Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος και η Γερμανική κατοχή είχαν ανασταλτική επίδραση στο θέμα του σχολικού κτιρίου.

Το 1945 εκδίδεται το βιβλίο «Νηπιαγωγεία» του καθηγητή Κυπριανού Μπίρη⁴⁰, ο οποίος υποστήριζε ότι: *«δεν είναι δυνατόν να νοηθεί σήμερα, ούτε γενική χωρονομική οργάνωση της λαϊκής μόρφωσης, χωρίς σοβαρή και αξιωματική φροντίδα για την αγωγή των παιδιών στην νηπιακή ηλικία, ούτε πολεοδομική ή κτιριακή συγκρότηση, χωρίς εξασφάλιση νηπιαγωγείων με το ανάλογο περιβάλλον σε κάθε κατοικημένη περιοχή»*.

³³ Τεχνικά χρονικά, Επιστημονική Έκδοση Τ.Ε.Ε, Περιοχή Α, «Τα πρώτα Ελληνικά Νηπιαγωγεία», Μ.Καρδαμίτση-Αδάμη, Τόμος 4, Τεύχος 3, Τ.Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1984, p 194-203.

³⁴ Τεχνικά χρονικά, Επιστημονική Έκδοση Τ.Ε.Ε, Περιοχή Α, «Τα πρώτα Ελληνικά Νηπιαγωγεία», Μ.Καρδαμίτση-Αδάμη, Τόμος 4, Τεύχος 3, Τ.Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1984, p 193-201

³⁵ Αντ. Παπαθανασίου, « Προγράμματα και Δραστηριότητες στους Κρατικούς Παιδικούς Σταθμούς», εκδόσεις Τυποθήτω-Γ.Δάρδανος, Αθήνα 2000 σ 30-35

³⁶ Κυπριανός Η. Μπίρης, «Νηπιαγωγεία: το νήπιο στην κοινωνία του», Εκδόσεις Γλάρου, Αθήνα 1945.

³⁷ ΦΕΚ Α΄115 του 1942.

³⁸ ΦΕΚ Α΄115 του 1942, άρθρο 8.1 και 8.3.

³⁹ Αντ. Παπαθανασίου, « Προγράμματα και Δραστηριότητες στους Κρατικούς Παιδικούς Σταθμούς», εκδόσεις Τυποθήτω-Γ.Δάρδανος, Αθήνα 2000 σ 35-39.

⁴⁰ Κυπριανός Η. Μπίρης, «Νηπιαγωγεία: το νήπιο στην κοινωνία του», Εκδόσεις Γλάρου, Αθήνα 1945

Στη συνέχεια του βιβλίου αυτού αναφέρεται ότι στην αρχή χτίστηκαν νηπιαγωγεία με μεγάλο μέγεθος και τέτοια διαρρύθμιση, ώστε να μπορούν να περιλάβουν 6, 7, ακόμα και 8 ομάδες από 30 νήπια η κάθε μία, δηλαδή μέχρι 200 έως 250 παιδιά. Στη συνέχεια μειώθηκε ο αριθμός των παιδιών σε 100 έως 120. Αυτό ευνόησε και την αρχιτεκτονική σύνθεση, γιατί δεν ήταν πια αναγκαίο από τις απαιτήσεις του προγράμματος να απλωθεί η σύνθεση σε μεγάλη έκταση και να δημιουργηθούν πολλές πτέρυγες, πολλοί όροφοι, διάδρομοι με μεγάλο μήκος, σκάλες κ.τ.λ. Λύσεις δηλαδή πολύπλοκες λειτουργικά και αισθητικά ογκώδεις, βαριές, ανήσυχες και ασυμβίβαστες γενικά με το βαθύτερο νόημα του θέματος.

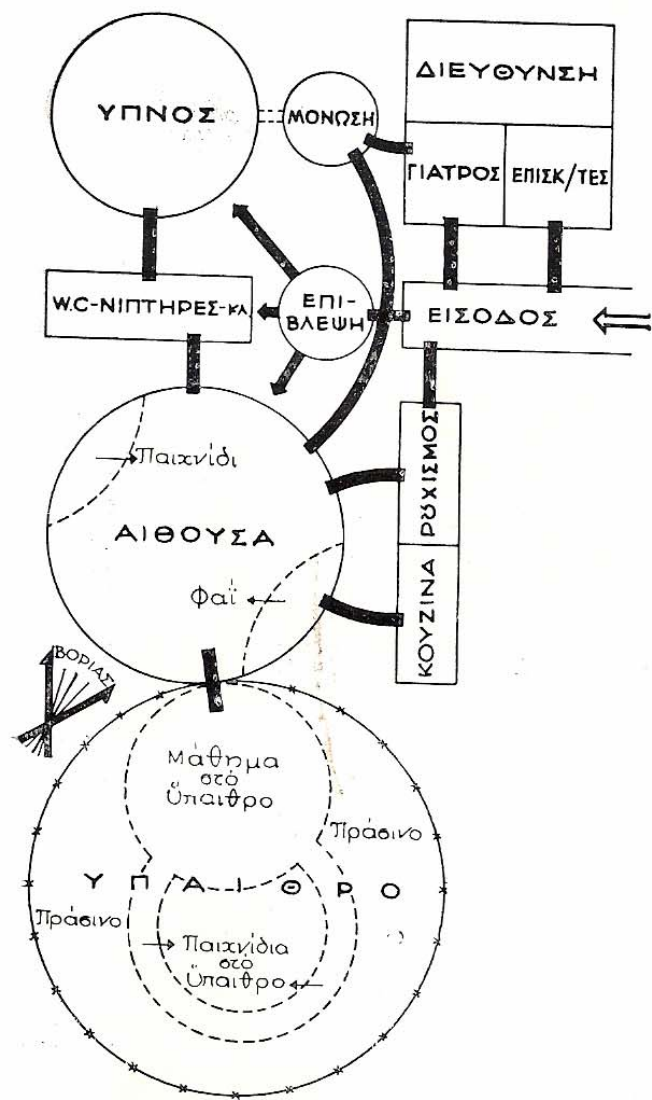
Στη συνέχεια επικράτησε η τάση να περιοριστεί ακόμη πιο πολύ ο αριθμός των νηπίων κάθε ομάδας. Το μέγιστο 100 παιδιά ομάδων από 15 παιδιά.

Οι θέσεις μέσα σε μία κατοικημένη περιοχή για την εγκατάσταση νηπιαγωγείων πρέπει να διαλέγονται έτσι ώστε: α) Οι κλιματολογικές συνθήκες της περιοχής να είναι όσο το δυνατόν ευνοϊκότερες, το περιβάλλον να είναι ελεύθερο από γειτονικά κτίρια, ανοιχτό, ευχάριστο, με πράσινο, χωρίς θόρυβο και ατμοσφαιρική ρύπανση. Η επιφάνεια του γηπέδου να είναι ομαλή, οριζόντια ή με ελαφριά κλίση προς τον νοτιά ή τα νοτιοανατολικά. Το γήπεδο πρέπει να έχει έκταση μεγαλύτερη από 1500 τ.μ για νηπιαγωγείο δυναμικότητας 100-120 παιδιών. Να βρίσκεται κοντά σε κατοικίες ή στους τόπους εργασίας των γονέων.

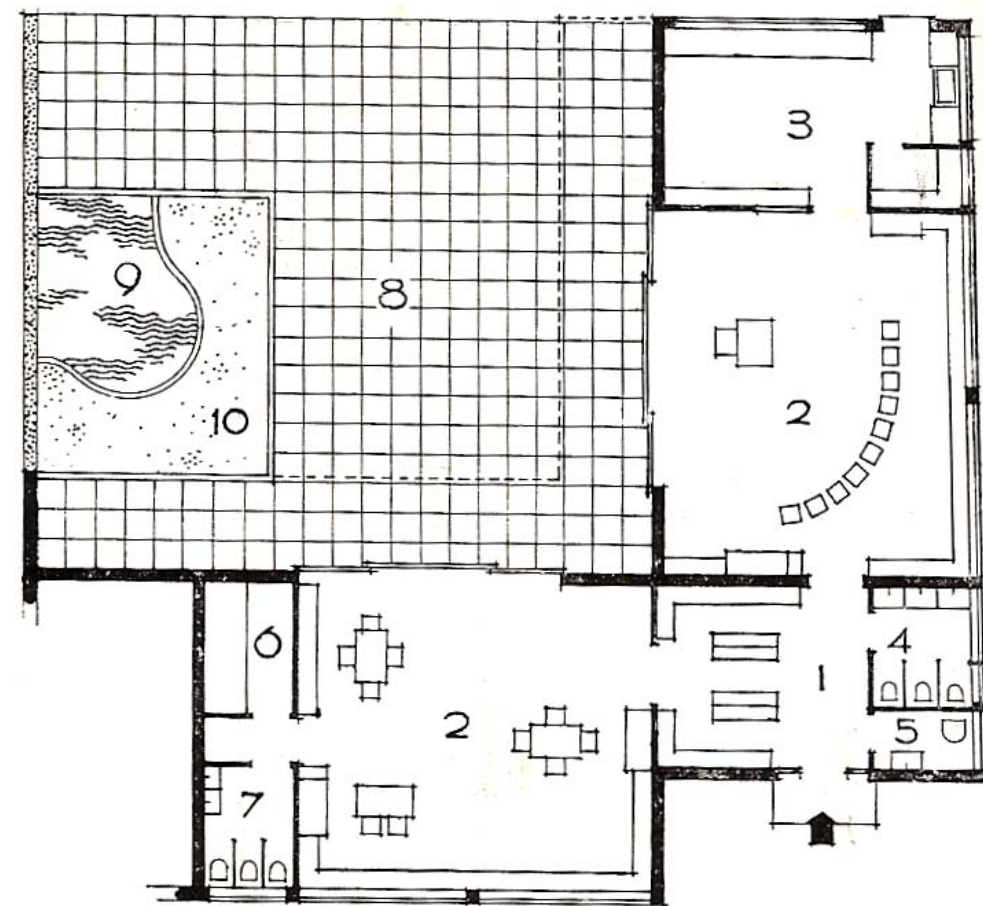
Οι επιφάνειες των χώρων πρέπει να είναι ίσιες απλές και ομαλές και οι φωτιστικές επιφάνειες πρέπει να είναι μεγάλες⁴¹.

Στη συνέχεια παρατίθενται σχέδια από παιδικούς σταθμούς από το παραπάνω βιβλίο.

⁴¹ Κυπριανός Η. Μπίρης, «Νηπιαγωγεία: το νήπιο στην κοινωνία του», Εκδόσεις Γλάρου, Αθήνα 1945

Σχηματικό διάγραμμα της λειτουργικής συσχέτισης των χώρων ενός νηπιαγωγείου.

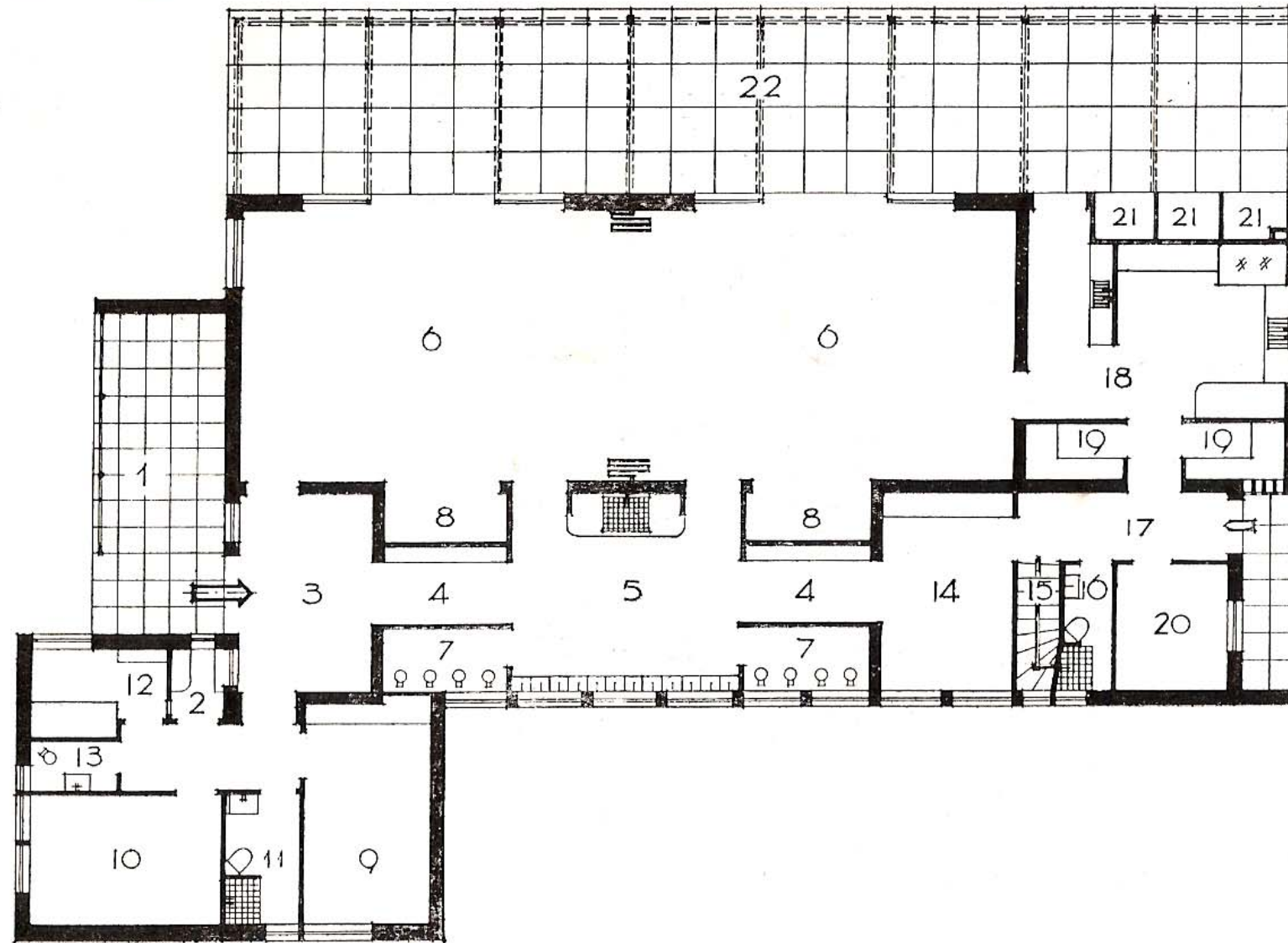

1. Είσοδος - Αποδυτήρια Ήματιοθήκες
2. Αίθουσες
3. Κουζίνα
4. Αποχωρητήριο - Νιπτήρες
5. Αποχωρητήριο προσωπικού
6. Ντουές
7. Αποχωρητήριο - Νιπτήρες
8. Αδλή 9. Στέγνα
10. Αμμόλακος

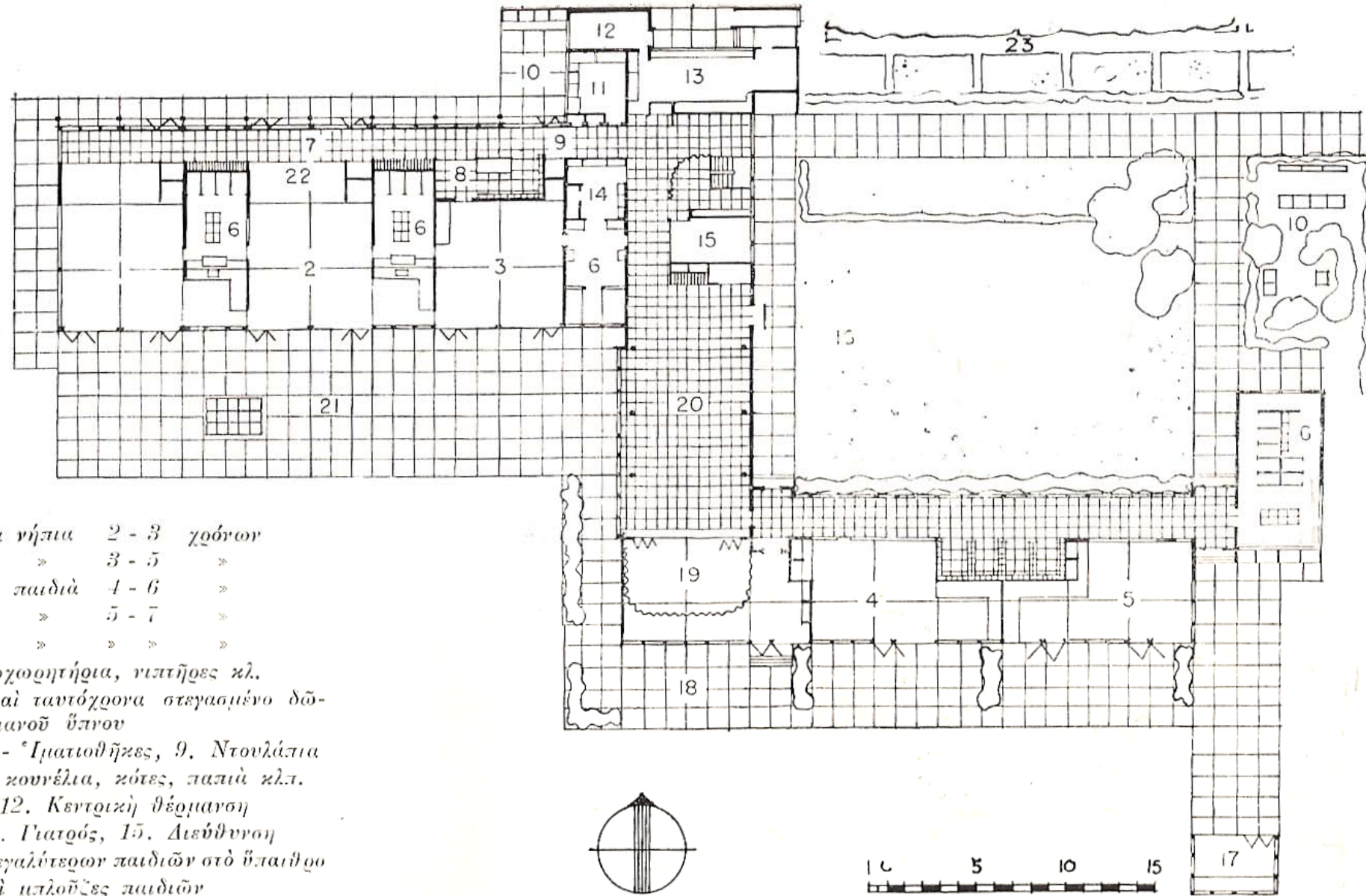
Σύνθεση τῶν κυριωτέρων χώρων νηπιαγωγείου, με ἀξιόλογη ἐπιτυχία. Εἶναι ἀμέσως φανερό, πόσο ξεκάθαρα παρουσιάζεται ἡ διάρθρωσή τους καὶ πόσο τὸ παιδί, χωρὶς ἐπίβλεψη σχεδόν, μπορεῖ νὰ βολευτῆ καὶ νὰ κυκλοφορήσῃ μέσα σ' αὐτοὺς μετὰ τῆς ἀπλούστερης κινήσεως.

1. Αναμονή μητέρων
2. Εφόπιευση
3. Προθάλαμος - Αποδυτήρια
4. Ίματιοθήκες
5. Νιπτήρες - Ντουές
6. Παιδαγωγή, παιχνίδι, φαΐ, για 25 - 30 νήπια
7. Αποχωρητήρια
8. Ντουλάπια κουβερτιών
9. Διεύθυνση, 10. Γιατρός
11. Νιπτήρες, αποχωρητήρια και ντουές για τις παιδαγωγούς, το γιατρό κλ.
12. Απομόνωση, 13. Αποχωρητήριοί της
14. Πλυστασιό - Σιδερωτήριο
15. Σκάλα προς τὸ ὑπόγειο
16. Νιπτήρας, αποχωρητήριο και ντουές για τὸ προσωπικό ὑπηρεσίας
17. Εἴσοδος ὑπηρεσίας
18. Κουζίνα - Ὀφφίς
19. Αποθήκες
20. Δωμάτιο προσωπικοῦ
21. Ντουλάπια
22. Κληματαριά

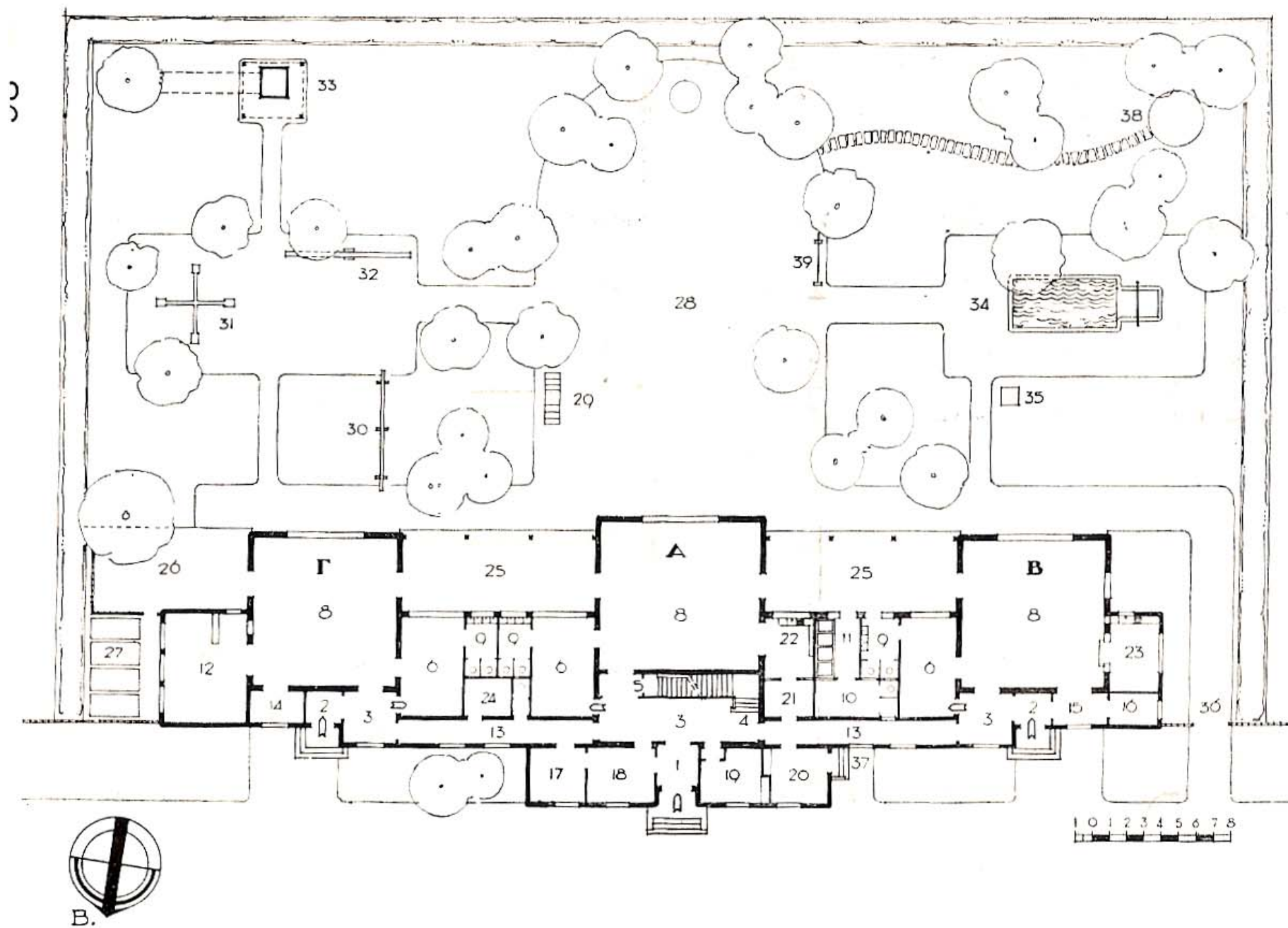

Σύνθεση νηπιαγωγείου για 60 νήπια, σὲ δυὸ ομάδες (για μεγαλύτερα ἢ μία καὶ μικρότερα ἢ ἄλλη) ποὺ μελετήθηκε για τὸν τόπο μας. Κατασκευή ἀπὸ τοῦβλο καὶ ἐπικάλυψη μὲ στέγη.

1. Αίθουσα για νήπια 2 - 3 χρόνων
 2. » » » 3 - 5 »
 3. » » παιδιά 4 - 6 »
 4. » » » 5 - 7 »
 5. » » » » »
 6. Λουιρά, αποχωρητήρια, νιπιήρες κλ.
 7. Λιάδρομοι και ταντόχρονα στεγασμένο δω-
 μα μεσημεριανού ύπνου
 8. Αποδυτήρια - Γυμναστήρες, 9. Ντουλάπια
 10. Φωλιές για κουνέλια, κότες, παπιά κλπ.
 11. Πλυσταριό, 12. Κεντρική θέρμανση
 13. Κουζίνα, 14. Γιατρός, 15. Διεύθυνση
 16. Παιχνίδια μεγαλύτερων παιδιών στο ύπαιθρο
 17. Εργαλεία και μπλοϋζες παιδιών
 18. Δώμα, 19. Σκηνή για παιδικά θεάματα
 20. Προθάλαμος και ταντόχρονα χώρος για γαϊ,
 συγκεντώσεις, παραστάσεις και παιχνίδια
 στις κακοκαιρίες
 21. Παιχνίδια μικρότερων παιδιών στο ύπαιθρο
 22. Ελεύθερο άνοιγμα επικοινωνίας αίθουσας
 και διαδρόμου - δώματος
 23. Κηπάκια παιδιών
 Γενική επίβλεψη απ' τόν άπάνω όροφο

Ύπόδειγμα για πλήρες νηπιαγωγείο, συνδυασμένο και με προσχολι-
 κή τάξη για παιδιά από 5 - 7 χρόνων. Πέντε αίθουσες για 70 παιδιά
 — στο σύνολο. Απλόχωρη, βολική και προσαρμοσμένη στο σκοπό,
 κτιριολογική σύνθεση. Αρμονική διάθεση τῶν χώρων, φωτισμός και
 αερισμός εξασφαλισμένα σ' ὅλη τους τήν ἔκταση. Άμεση ἔπαφή
 τῶν αἰθουσῶν μέ τὸ ὑπαιθρο. Εὐκόλη τυποποίηση στήν κατασκευή.

- A, B, Γ: ομάδες 30 παιδιών
1. Είσοδος, 3. Προθάλαμος
 2. Χωριστές εισόδους ομάδων
 4. Σκάλα προς τὸν ὄροφο
 5. Είσοδος καὶ σκάλα ὑπογείου
 6. Ἀποδυτήρια - Ἰματιοθήκες
 8. Παιδαγωγὴ, παιχνίδι, φαῖ
 9. Νιπτήρες - Ἀποχωρητήρια
 10. Ἀποδυτήρια, 11. Ντουὲς
 12. Ἐργαστήριο ἀγοριῶν.
 13. Διάδρομος, 14. Ἐργαλεῖα
 15. Ἐποπτεῖα τῶν παιδιῶν
 16. Ἀπομόνωση, 17. Διεύθυνση
 18. Γραμματεῖα, 19. Ἐπιστάτης
 20. Κουζίνα, 21. Ὀφθαλμ.
 22. Κουζίνα παιδιῶν
 23. Ἐργαστήριο κοριτσιῶν
 24. Ἰματιοθήκες καὶ ἀποχωρητήρια προσωπικοῦ
 25. Δῶμα (χωριστὸ γιὰ κάθε ομάδα)
 26. Δῶμα τῆς ομάδας Γ
 27. Κηπάκια παιδιῶν, 28. Ἀυλὴ, 29, 30, 31, 32 καὶ 39. Μόνιμες ἐγκαταστάσεις παιχνιδιῶν (σκάλα, δοκός, μύλος με ἀλογάκια, τράμπα, πολύζυγα)
 33. Σταθλὸς καὶ κηπουρικὰ ἐργαλεῖα
 34. Στέγνα καὶ ὑπαιθροῖα ντουὲς
 35. Πλακὸ ρολοῦ
 36. Εἴσοδος κήπου
 37. » ὑψηλείας
 38. Καθίσματα καὶ τραπέζι στὸ ὑπαιθρο.

Στὸ ἀνάγνιστο, πάνω ἀπ' τὴν αἴθουσα Α καὶ τὸν προθάλαμο, ἕνας μεγάλος χώρος με ἀποχωρητήρια κλπ. γιὰ γυμναστική, ἀνάπαυση μεσημεριοῦ, διαλέξεις, κλπ.

Νηπιαγωγεῖο διαρρυθμισμένο με βάση τὸ παιδαγωγικὸ σύστημα Μοντεσσόρι, με προσχολικὴ τάξη γιὰ παιδιά 5-7 χρόνων. Ἀπλὴ διάρθρωση τῶν χώρων τοῦ παιδιοῦ. Χάρης στὸν πετυχημένο χωρισμὸ κάθε ομάδας με τοὺς βοηθητικούς της χώρους καὶ τὴν εἴσοδό της ἀπ' τὶς ἄλλες, πραγματοποιεῖται με λειτουργικὴ εὐχέρεια ἢ ἀπομόνωση της σὲ περίπτωση ποὺ θὰ παρουσιαστῆ μεταδοτικὸ νόσημα.

A. Ἀποδυτήρια - Ἰματιοθήκες :

1. Θέσεις γιὰ ρούχα - Κορμάστρες, 2. Σκαλοπάτι γιὰ κάθισμα, 3. Σκαμνιά, 4. Καθρέφτης, 5. Ντουλάπια.

B. Νιπτήρες - Ἀποχωρητήρια :

6. Νιπτήρες, 7. Δεκάνη γιὰ πλύσιμο δοκιῶν, 8. Ποιήρια, βούρτσες, πετσέτες.

Γ. Αἴθουσα :

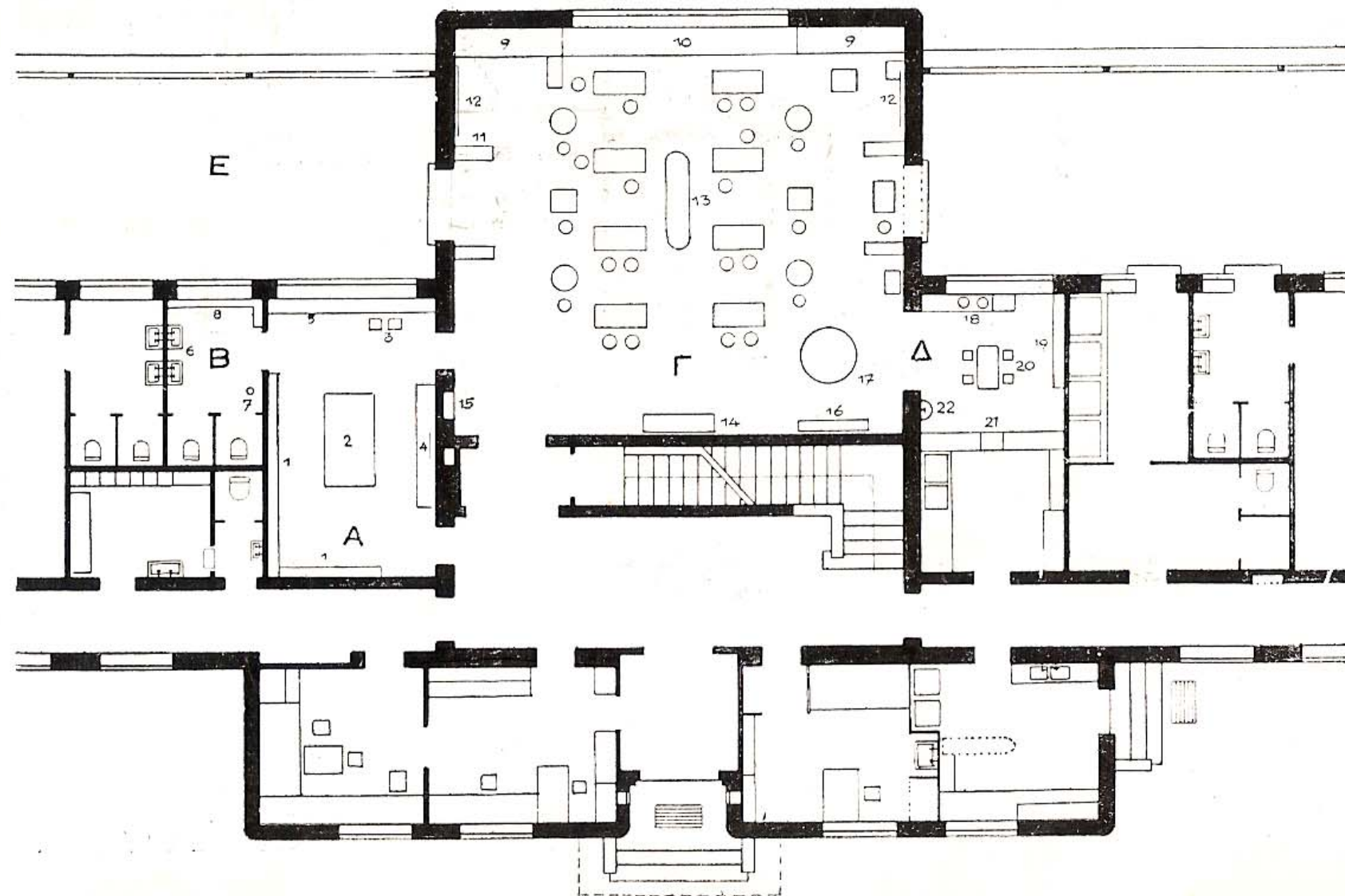
9. Ντουλάπια ὀβελίων, 10. Ποδιά παραθύρου καὶ μπάγκος γιὰ δουλειὰ ἢ γιὰ τοποθέτηση λουλουδιῶν, 11. Λουλούδια, 12. Μανρολίνακες, 13. Τραπέζι γιὰ ἐναπόθεση ἀντικειμένων, 14. Ράφια, 15. Ντουλάπια παιδαγωγῶν, 16. Παικτικά, 17. Τραπέζι φαγιῶν.

Δ. Κουζίνα παιδιῶν :

18. Νεροχύτης, 19. Πιατοθήκη, 20. Τραπέζι δουλειᾶς, 21. Πάσο πρὸς τὸ ὄρηφίς τῆς μεγάλης κουζίνας, 22. Γούρνα.

Ε. Ταράτσες δίπλα σὲ κάθε αἴθουσα, πὸν χρησιμοποιοῦνται γιὰ παιδαγωγίαν, παιχνίδι κλ. τῶν παιδιῶν, σὰν προέκταση τῆς αἴθουσας πρὸς τὸ ἕπαιθρο. Ἡ ταράτσα κάθε τάξης εἶναι σὲ τέτοια θέση, ὥστε τὰ παιδιά πὸν παίζουνε σ' αὐτή, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνοχλοῦνε τὰ παιδιά πὸν παίζουνε σ' ἄλλη ταράτσα.

Τμήμα ἀπ' τὸ νηπιαγωγεῖο πὸν λειτουργεῖ μὲ βάση τὸ παιδαγωγικὸ σύστημα Μοντεσσόρι: λεπτομέρεια τοῦ κεντρικοῦ τμήματος μὲ τὴν θέση τῶν ἐπιπλῶν μέσα σὲ κάθε χῶρο.

B1.1.3) ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1961-ΣΗΜΕΡΑ)⁴²

Από το 1960 και μετά παρατηρείται έντονο ενδιαφέρον για την προσχολική εκπαίδευση. Οι παιδικοί σταθμοί ανήκαν και συνεχίζουν να ανήκουν στο Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Το 1977 δημοσιεύεται ο νέος κανονισμός λειτουργίας των εθνικών παιδικών σταθμών και εθνικών αγροτικών παιδικών σταθμών. Από το νέο κανονισμό λειτουργίας ο σκοπός των ιδρυμάτων ορίζεται ως εξής: Οι εθνικοί παιδικοί σταθμοί και οι εθνικοί αγροτικοί παιδικοί σταθμοί σκοπό έχουν : «ενδιαίτησις, διαπαιδαγώγησις και ψυχαγωγία βρεφών και νηπίων, λόγω εργασίας της μητρός των ή εταίρων κοινωνικών αιτίων».

Στην πορεία των διαταγμάτων φαίνεται και η εξέλιξη της αντιμετώπισης της προσχολικής ηλικίας. Έτσι από περίθαλψη και μόρφωση που αναφέρεται στο νόμο του 1926 αλλάζει σε περίθαλψη και διαπαιδαγώγηση με τον νόμο του 1940, στη συνέχεια προστίθεται η ψυχαγωγία η ημερήσια ενδιαίτηση και διαπαιδαγώγηση με το Βασιλικό Διάταγμα 324 του 1973⁴³ και στη συνέχεια με το νόμο του 1988 προστίθεται και η δέουσα μέριμνα και φροντίδα για το παιδί, τέτοια που να υποκαθιστά το οικογενειακό πλαίσιο κατά τις ώρες που εργάζεται η μητέρα.

Το 1976 επαναπροσδιορίζονται οι αναλογίες παιδιών-προσωπικού. Σε 70 παιδιά αντιστοιχεί μία διευθύντρια και μία νηπιαγωγός.

Επίσης το 1977 συντάσσονται από το Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών προτάσεις νέων τύπων παιδικών σταθμών , όπου υπάρχει: α) μεγάλος τύπος για 56-72 παιδιά 3μηνών έως 6 ετών και β) ο μικρός για 30-40 παιδιά από 3 μηνών έως 6 ετών.

Δίδονται κτιριολογικά προγράμματα με τα είδη, το μέγεθος, την διάταξη και τον αριθμό των χώρων και ορίζει μία παιδαγωγό ανά 6-12 βρέφη 3-12 μηνών . Μία παιδαγωγό για 12-18 νήπια από 1-3 ετών και μία παιδαγωγό για 20-25 παιδιά από 3-6 ετών⁴⁴.

Το 1983 συντάσσονται νέες προδιαγραφές χώρων και λειτουργίας παιδικών σταθμών, όπου ορίζει απαιτούμενο εμβαδό οικοπέδου από 20-23 τ.μ /παιδί, υπαίθριο χώρο 10 τ.μ/παιδί, κτίριο 10-15 τ.μ/παιδί, δίνει επιμέρους ποσοτικά στοιχεία για τους χώρους και περιγράφει τις σχέσεις των χώρων μεταξύ τους αναλυτικότερα⁴⁵.

⁴² Αντ. Παπαθανασίου, « Προγράμματα και Δραστηριότητες στους Κρατικούς Παιδικούς Σταθμούς», εκδόσεις Τυποθήτω-Γ.Δάρδανος, Αθήνα 2000 σ 30-35

⁴³ ΦΕΚ Α'95, του 1973.

⁴⁴ Υπουργείο Υγείας Και Πρόνοιας ,Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών, Τμήμα Αρχιτεκτονικών Μελετών, Προτάσεις Νέων Τύπων Παιδικών Σταθμών Και Αναθεωρήσεως Μεθόδων Και Κανονισμών, Αθήνα Μάρτιος 1979.

⁴⁵ Υπουργείο Υγείας Και Πρόνοιας, Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών, Τμήμα Αρχιτεκτονικών Μελετών, Περιγραφή- Προδιαγραφές Χώρων και Λειτουργίας Παιδικών Σταθμών, Αθήνα Νοέμβριος 1983.

Κάθε Βρεφονηπιακός Σταθμός:

- στελεχώνεται από νηπιαγωγούς βρεφοκόμους, βοηθούς βρεφονηπιοκόμων
- αποτελείται από δύο τμήματα:
 - α)βρεφών (από 1 έτος - 2.5 ετών)
 - β)νηπίων (από 2.5 ετών - 4.5 ετών)
- εφαρμόζει προγράμματα προληπτικής ιατρικής καθώς καθημερινά παρίσταται παιδίατρος για τον έλεγχο της υγείας των παιδιών
- παρέχει υπηρεσίες φύλαξης, διατροφής αλλά και ανάπαυση των νηπίων και βρεφών που φιλοξενούνται
- συνεργάζεται με τοπικούς φορείς, τον Εθνικό Οργανισμό Πρόνοιας αλλά και με άλλους παιδικούς σταθμούς στα πλαίσια της διαδημοτικής συνεργασίας
- αποβλέπει στη συνεργασία με το Γραφείο Αθλητισμού για την εκγύμναση των παιδιών, καθώς και με το Εικαστικό Εργαστήριο για την εκμάθηση δημιουργικών δραστηριοτήτων
- εφαρμόζει προγράμματα ημερήσιας απασχόλησης νηπίων & βρεφών
- διοργανώνει εκπαιδευτικές εκδρομές, εκθέσεις με κατασκευές των παιδιών, θέατρο⁴⁶.

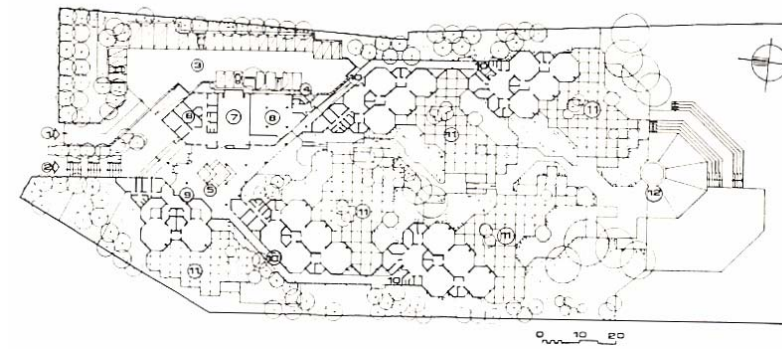
Πρόγραμμα Ημερήσιας Απασχόλησης Βρεφών:

1. αισθητηριακή αγωγή & ανάπτυξη του λόγου
2. παιδική λογοτεχνία
3. ψυχοκίνηση, μουσικο-κινητική αγωγή
4. κατασκευές
5. ελεύθερες δραστηριότητες

Παρακάτω παρατίθεται ένα πρόσφατο παράδειγμα Παιδικού Σταθμού το οποίο δείχνει την εξέλιξη του μέσα στο χρόνο και τις ανάγκες που υπάρχουν σήμερα παράλληλα για εξοικονόμηση ενέργειας και προστασίας του περιβάλλοντος.

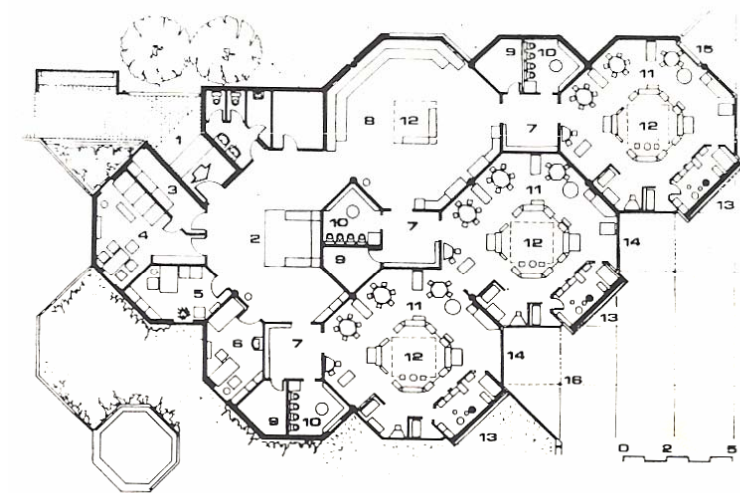
⁴⁶ <http://www.polichni.gr/VrefoStathmoi.asp>

Παιδικός σταθμός στο Χολαργό Αττικής, 1983-84, Αρχιτέκτων Α.Τομπάζης.
Προσπάθεια εξοικονόμησης ενέργειας

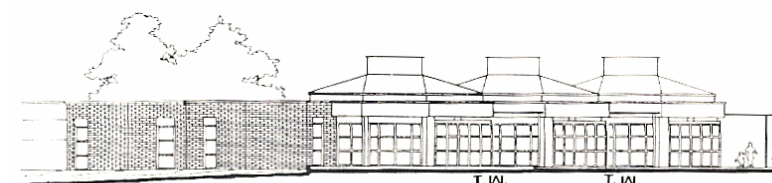
1. είσοδος αυτοκινήτων	7. αίθουσα πολ/πλής χρήσης
2. είσοδος πεζών	8. κουζίνα
3. στάθμευση αυτοκινήτων	9. μονάδα 40 βρεφών
4. βοηθητική είσοδος	10. μονάδα 72 νηπίων
5. υπόστεγος χώρος	11. αυλή μονάδας
6. διοίκηση	12. κοινή αυλή

Σχήμα 4. Οργάνωση του Συγκροτήματος

1. υπόστεγος διάδρομος	9. αποθήκη
2. υποδοχή-χώρος γονέων	10. χώρος υγιεινής
3. μικρή κουζίνα	11. τάξη
4. γραφείο παιδαγωγών	12. φεγγίτης
5. προϊσταμένη	13. τοίχος trombe
6. ιατρείο-απομόνωση	14. μπαλκονόπορτα
7. βεστιάριο τάξης	15. θερμοσιφωνικό πάνελο
8. αίθουσα πολ/πλής χρήσης	16. αυλή

Σχήμα 5. Τυπική μονάδα 72 νηπίων

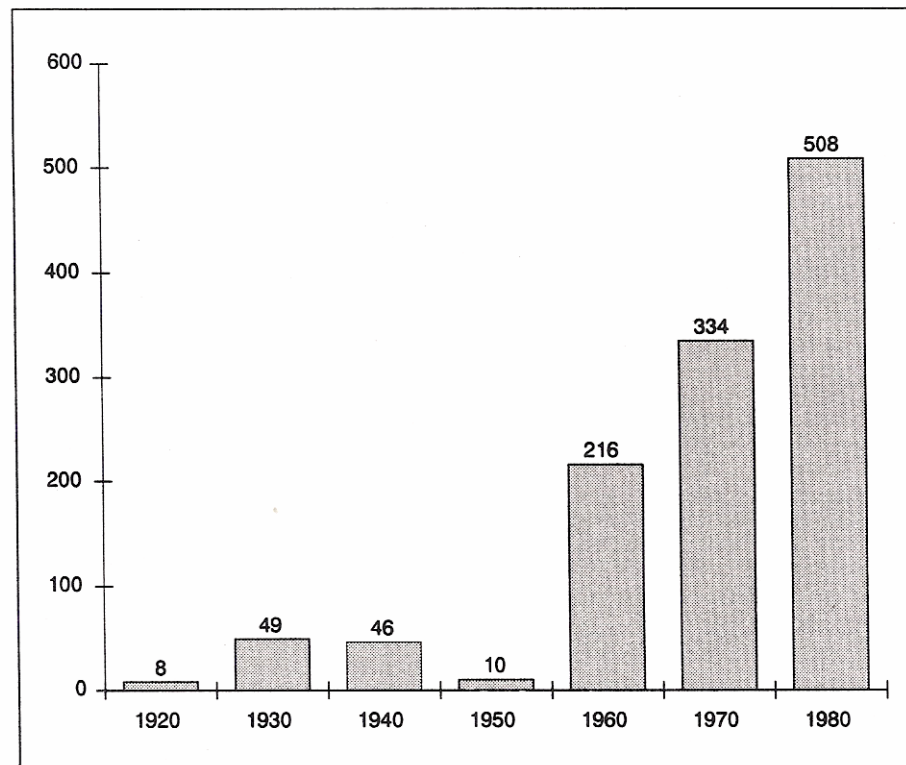

Σχήμα 6. Δυτική όψη Μονάδας

Την περίοδο 1970-1990 υπήρξε μία αλματώδης αύξηση των παιδικών σταθμών που υποδηλώνει και την αύξηση του ενδιαφέροντος εκ μέρους της πολιτείας για τις ανάγκες του παιδιού⁴⁷.

Διάγραμμα 1 : Στο Διάγραμμα 1 φαίνεται καθαρά η αλματώδης ανάπτυξη των σταθμών από το 1960 και μετά.

Ίδρυση παιδικών σταθμών ανά δεκαετία

Πηγή: Αντ. Παπαθανασίου, « Προγράμματα και Δραστηριότητες στους Κρατικούς Παιδικούς Σταθμούς », εκδόσεις Τυποθήτω-Γ.Δάρδανος, Αθήνα 2000 σ 46.

Στον διπλανό πίνακα φαίνονται οι βρεφονηπιακοί σταθμοί που υπάρχουν σήμερα.

Πίνακας 1: ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΘΕΣΕΙΣ.

	ΑΡΙΘΜΟΣ ΒΡΕΦΙΚΩΝ/ΝΗΠΙΑΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ⁴⁸	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ⁴⁹	ΚΑΛΥΨΗ ⁵⁰
Δημόσιοι νηπιακοί σταθμοί (σε μερικούς νηπιακούς σταθμούς υπάρχουν ειδικά τμήματα για βρέφη)	Έχουν ιδρυθεί: 1.308 Πραγματικά ανοικτοί: 1.178 Μεταβιβάστηκαν στην τοπική αυτοδιοίκηση: 799 από τους οποίους είναι πραγματικά ανοικτοί: 757	48.250 παιδιά 585 βρέφη	
Δημόσιοι βρεφικοί/νηπιακοί σταθμοί	Έχουν ιδρυθεί: 131 Πραγματικά ανοικτοί: 54 Μεταβιβάστηκαν στην τοπική αυτοδιοίκηση: 65 από τους οποίους είναι πραγματικά ανοικτοί: 22	890	
Βρεφικοί/νηπιακοί σταθμοί που διευθύνονται από οργανισμούς πρόνοιας υπό την εποπτεία των εξής: Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας	Υπηρεσία Βρεφονηπιακών Σταθμών Αθήνας: 40	4.178	
	Υπηρεσία Βρεφονηπιακών Σταθμών Θεσσαλονίκης: 6	802	
	Υπηρεσία Βρεφονηπιακών Σταθμών Λάρισας: 1	82	
	ΠΙΚΠΑ: 36	2.388 παιδιά 625 βρέφη	
	ΕΟΠ: 110	4.940	
	ΜΗΤΕΡΑ: 1	139	
	ΣΥΝΟΛΟ:	62.879	~10,3%
Βρεφικοί/νηπιακοί σταθμοί που διευθύνονται από Μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις	38	5.930	~0,9%
Ιδιωτικοί νηπιακοί σταθμοί	1.094	38.640	~6,3%

Επιπλέον υπάρχουν 1094 ιδιωτικοί νηπιακοί και μικτοί βρεφικοί-νηπιακοί σταθμοί.

ΠΗΓΗ: Γενική Διεύθυνση V της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Μονάδα Ίσων Ευκαιριών, Κοινή Έκθεση των δικτύων ειδημόνων , «Μέριμνα στην Ευρώπη», «Φύλο και Απασχόληση» και «Φύλο και Δίκαιο», 1998

¹. Τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας για τον αριθμό τους είναι για το έτος 1999.

². Τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας για την κάλυψη αναφέρονται στο έτος 1996, εκτός από τα στοιχεία που αφορούν τον αριθμό των παιδιών των δημόσιων βρεφικών/νηπιακών σταθμών που αναφέρονται στο έτος 1995.

³. Η κάλυψη του πληθυσμού ηλικίας 0-6 ετών υπολογίζεται στη βάση του συνολικού πληθυσμού ηλικίας 0-6 ετών όπως παρουσιάζεται από τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος για το έτος 1998: 0-1 έτους: 101.440, 1-2 ετών: 100.029, 2-3 ετών: 100.735, 3-4 ετών: 102.733, 4-5 ετών: 102.304, 5-6 ετών: 103.429. Και συνολικά: 610.670.

⁴⁷ Αντ. Παπαθανασίου, « Προγράμματα και Δραστηριότητες στους Κρατικούς Παιδικούς Σταθμούς », εκδόσεις Τυποθήτω-Γ.Δάρδανος, Αθήνα 2000 σ 46.

Οι κρατικοί παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί διοικούνται από Τριμελή Διοικητικά Συμβούλια, αποτελούμενα από έναν υπάλληλο του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, έναν αιρετό εκπρόσωπο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ένα γονέα ή κηδεμόνα παιδιού γραμμένου στη δύναμη του σχολείου.

Με το άρθρο 9 του Νόμου 2503/1997 προβλέφθηκε η μεταβίβαση των παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Η μεταβίβαση αυτή ήταν στην πράξη προαιρετική, αφού για την υλοποίησή της, απαιτούσε προηγούμενη απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου. Στην περίπτωση μεταφοράς κρατικού παιδικού ή βρεφονηπιακού σταθμού σε Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με τις παραπάνω διατάξεις, ο Δήμος ή η κοινότητα όφειλαν να δημιουργήσουν Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου.

Σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση ΚΥΑ Π2β/2827/1997, σκοπός των δημοτικών και κοινοτικών παιδικών ή βρεφονηπιακών σταθμών είναι η καθημερινή φύλαξη, φροντίδα, ημερήσια διατροφή, η πολύπλευρη νοητική, συναισθηματική, κοινωνική, ψυχοσωματική ανάπτυξη των παιδιών και η προπαρασκευή τους για τη φυσική μετάβαση τους από την οικογενειακή ζωή στο σχολικό περιβάλλον.

Οι πόροι των δημοτικών ή κοινοτικών παιδικών ή βρεφονηπιακών σταθμών προέρχονται από: α) επιχορηγήσεις του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, β) επιχορηγήσεις του οικείου Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης, γ) μηνιαίες οικονομικές εισφορές, δωρεές, κληρονομίες και στ) έσοδα από κάθε άλλη νόμιμη πηγή⁵¹.

Η Ελλάδα, αν και αργά, βαδίζει στα βήματα της Ευρώπης εμφανίζοντας, κάθε χρόνο, περισσότερα διαζύγια και μονογονεϊκές οικογένειες, περισσότερα ζευγάρια που συμβιών ελεύθερα, περισσότερες οικογένειες που έχουν προέλθει από προηγούμενες διαλύσεις και επανενώσεις νοικοκυριών. Η αποθεσμοποίηση της οικογένειας αποτελεί παράμετρο που γίνεται εμφανής και στη χώρα μας, χωρίς όμως η πίστη στην οικογένεια να έχει μειωθεί, χωρίς να χαλαρώσει η στενή επαφή που υπάρχει μεταξύ των διαφορετικών γενεών μέσα στην οικογένεια. Στην Ελλάδα –όπως και στην Ιταλία και στην Ισπανία– οι γονείς δεν αποχωρίζονται τα παιδιά τους πριν τους εξασφαλίσουν εργασία και στέγη. Είναι γνωστός ο ρόλος της οικογένειας ως δίκτυο υποστήριξης των μελών της και είναι επίσης γνωστό πόσο τη βαραίνει η απουσία ευνοϊκών προς αυτήν κρατικών πολιτικών. Είναι φυσικό, λοιπόν, οι αποφάσεις που αφορούν στη δημιουργία οικογένειας, τη στέγαση, την απασχόληση, να παίρνονται περισσότερο σε σχέση με τη στήριξη που μπορεί να εξασφαλίσει το οικογενειακό δίκτυο παρά σε σχέση με τα μέτρα οικογενειακής πολιτικής της πολιτείας. Ενδεικτικό είναι ότι η έλλειψη -είτε η ανεπαρκής ποιότητα- βρεφονηπιακών σταθμών, ωθεί τα νεαρά ζευγάρια να μείνουν κοντά ή να συγκατοικήσουν με την ευρύτερη οικογένεια. Υπάρχουν, βέβαια, οι ευέλικτες μορφές εργασίας με τις οποίες μπορεί να εξασφαλισθούν οι βασικές φιλικές

προς την οικογένεια ρυθμίσεις. Ωστόσο αυτές δεν καταφέρνουν να ανταποκριθούν στις οικογενειακές ανάγκες των εργαζομένων, ιδιαίτερα των γυναικών. Η τηλεργασία, η μερική απασχόληση, η άνευ αποδοχών άδεια για οικογενειακούς λόγους, η γονική άδεια, οι ελαστικές ώρες εργασίας δεν εφαρμόζονται κατάλληλα, ώστε οι εργαζόμενοι να παρεμποδίζονται να κάνουν χρήση τους. Όλα αυτά συγκροτούν ένα πλέγμα ασάφειας και ανισορροπίας, όσον αφορά στη σχέση της οικογένειας με την επαγγελματική ζωή. Κατά συνέπεια, γίνεται αντιληπτή η ανεπάρκεια πολιτικών που να διευκολύνουν τα άτομα, άνδρες και γυναίκες, να συνδυάζουν επιτυχώς την αμειβόμενη απασχόληση, την απρόσκοπτη επαγγελματική τους εξέλιξη και τη φροντίδα της οικογένειας και του νοικοκυριού. Οι συχνά αλληλο-αναιρούμενοι στόχοι της εργασίας και της οικογένειας αναγκάζουν σημαντικό αριθμό γυναικών – μητέρων να παραμένει εκτός αγοράς εργασίας, με αποτέλεσμα να στερείται η αγορά εργασίας από τις δεξιότητες και τις ικανότητες ενός σημαντικού τμήματος του εργατικού δυναμικού. Το φαινόμενο παρουσιάζεται περισσότερο έντονο στο ανθρώπινο δυναμικό χαμηλής μόρφωσης, όπου η δυνατότητα συνδυασμού οικογένειας και εργασίας είναι αντίστοιχα χαμηλό.

Χαρακτηριστικότερο πεδίο απουσίας κρατικής στήριξης του θεσμού της οικογένειας, είναι η έλλειψη είτε η ανεπαρκής ποιότητα βρεφονηπιακών σταθμών η οποία ωθεί τα νεαρά ζευγάρια να μείνουν κοντά ή να συγκατοικήσουν με την ευρύτερη οικογένεια⁵².

Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνεται η εικόνα η οποία απεικονίζει τις δαπάνες που κατευθύνονται στην ενίσχυση της οικογένειας και της μητρότητας στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

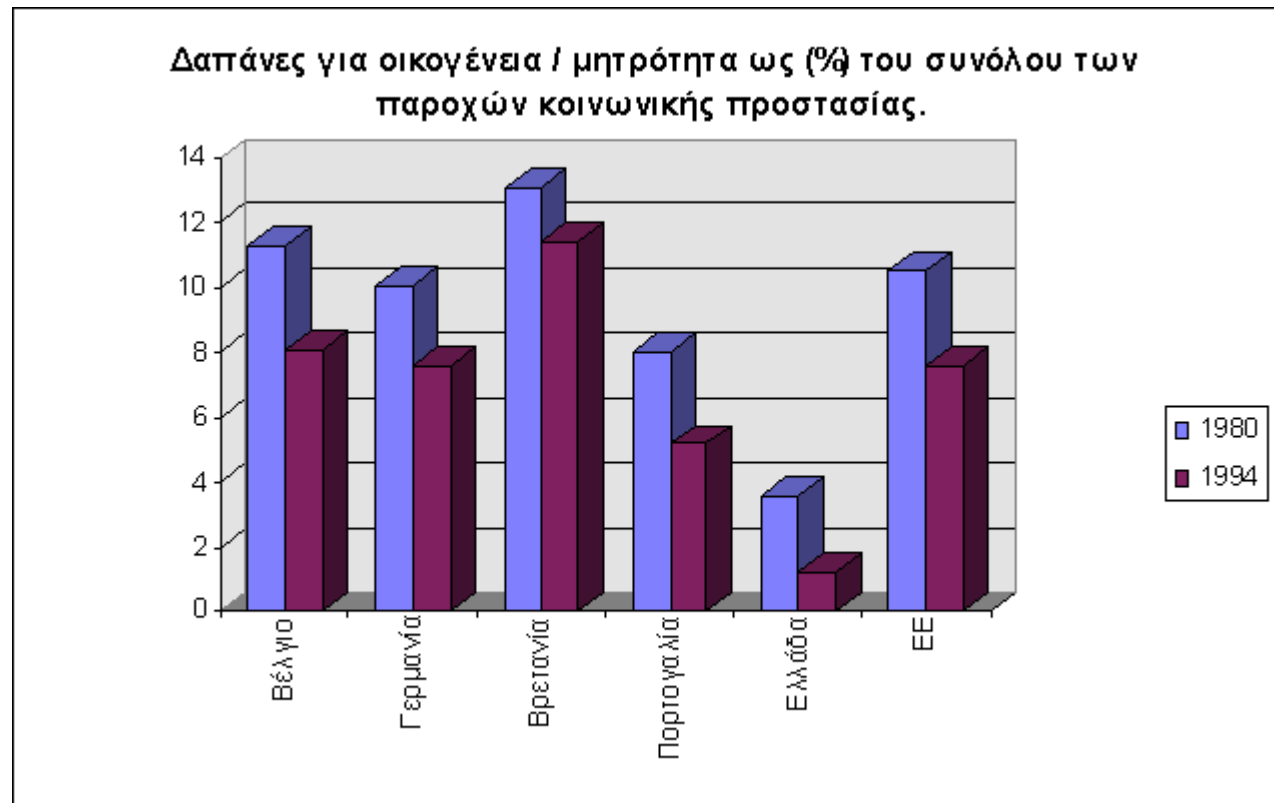
Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat (1997) το ύψος των παροχών για οικογένεια / μητρότητα στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα χαμηλό συγκριτικά με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (διάγραμμα 2). Συγκεκριμένα το έτος 1994 στην Ελλάδα το ύψος των παροχών μόλις που προσεγγίζει 1,2% των συνολικών δαπανών που διατίθενται για κοινωνική προστασία όπου σε σχέση με το 1980 παρουσιάζει μείωση της τάξης 2,4%. Ο συγκεκριμένος δείκτης για την αντίστοιχη χρονική περίοδο ακολουθεί καθοδική πορεία και σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Βέλγιο 8,1% από 11,3%, Γερμανία 7,6% από 10,1% Βρετανία 11,4% από 13,1% Πορτογαλία 5,2% από 8%) ενώ οι δυσμενείς επιπτώσεις στην οικογενειακή πολιτική είναι διαφορετικής έκτασης για κάθε χώρα λόγω του διαφορετικού επιπέδου των παροχών⁵³.

⁵¹ Υπουργείο Υγείας Και Πρόνοιας, Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών, Τμήμα Αρχιτεκτονικών Μελετών, Περιγραφή-Προδιαγραφές Χώρων και Λειτουργίας Παιδικών Σταθμών, Αθήνα Νοέμβριος 1983.

⁵² Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας

⁵³ Γιώργος Κολλιά «ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ» <http://www.inegsee.gr/enimerwsi-41-doc4.htm>

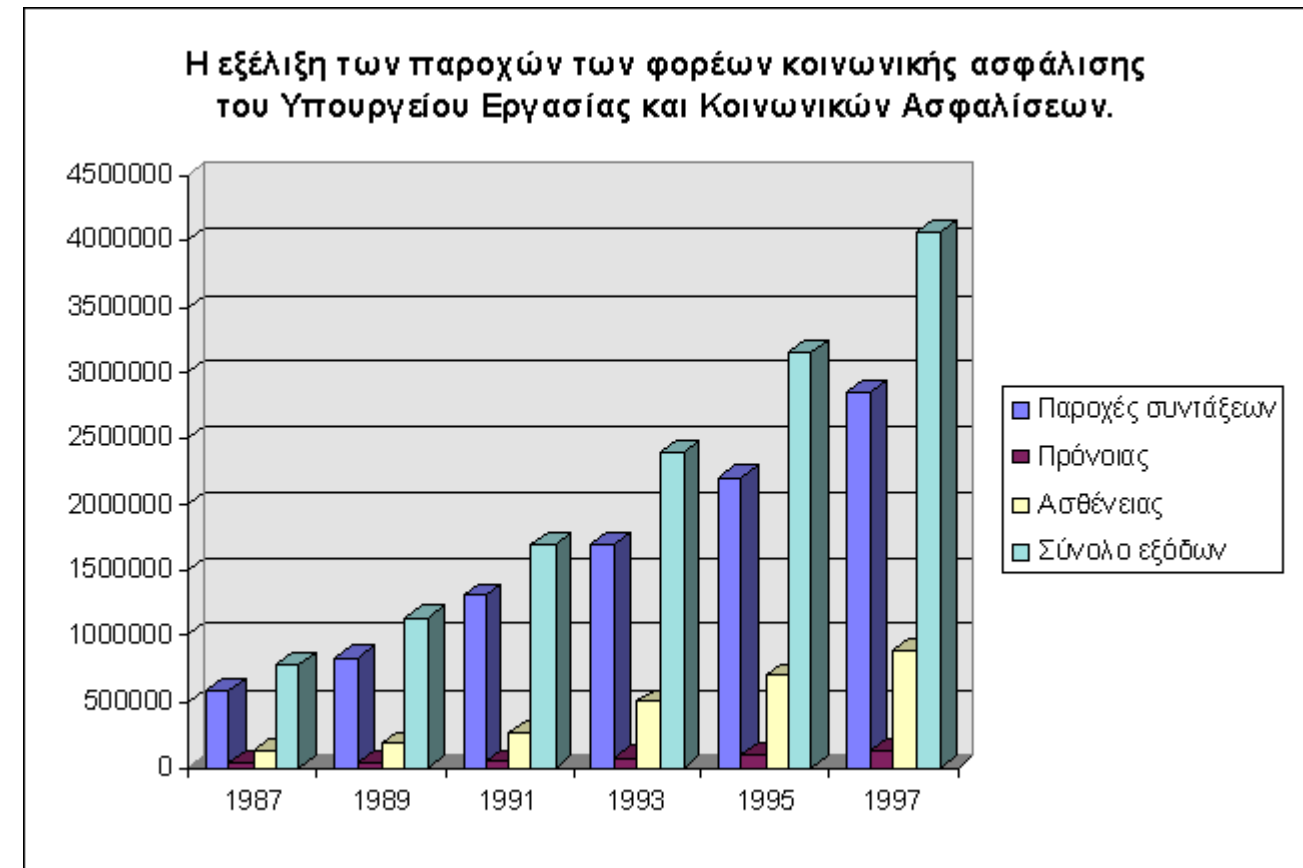
Διάγραμμα 2

Πηγή: Eurostat 1997

Η κατανομή των παροχών των φορέων κοινωνικής ασφάλισης παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις οι οποίες πιστοποιούν τις προτεραιότητες και το χαρακτήρα της κοινωνικής πολιτικής στην Ελλάδα η οποία επικεντρώνει κατά κύριο λόγο σε παροχές κοινωνικής ασφάλισης. (Διάγραμμα 4) Με βάση τα στοιχεία του Κοινωνικού Προϋπολογισμού τη μερίδα του λέοντος στο σύνολο των εξόδων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης έχουν οι παροχές συντάξεων (74,6% το 1987, 73% το 1989, 76,5% το 1991, 70,7% το 1993, 69,7% το 1995 και 70% το έτος 1997), ακολουθούν οι παροχές ασθένειας (16,1% το 1987, 15,5% το 1989, 15,8% το 1991, 20,9% το 1993, 21,9% το 1995, 22% το 1997) ενώ το επίπεδο παροχών πρόνοιας στο σύνολο των εξόδων καταλαμβάνει ένα πολύ μικρό ποσοστό (4,6% το 1987, 3,1% το 1989, 2,6% το 1991, 3,2% το 1993, 2,75% το 1995, και 3,1% το 1997). Είναι χαρακτηριστικό ότι το 1997 το επίπεδο παροχών για την πρόνοια ως ποσοστό στο σύνολο των εξόδων είναι χαμηλότερο από το αντίστοιχο του έτους 1987 κατά 2% περίπου προσεγγίζοντας το 3,1% (Διάγραμμα 3).

Διάγραμμα 3

Πηγή: Κοινωνικός Προϋπολογισμός 1997

Διαπιστώσεις

Υπάρχει ανεπαρκής κάλυψη της ανάγκης για παιδική μέριμνα.

Δεν υπάρχουν επίσημα στατιστικά στοιχεία του κράτους σχετικά με το ποσοστό των παιδιών των οποίων οι μητέρες είναι εργαζόμενες ή φοιτήτριες ή για άλλο λόγο έχουν ανάγκη βοήθειας στη φύλαξη των παιδιών τους.

Υπάρχει ανισότητα μεταξύ των περιφερειών της χώρας, όσον αφορά την πρόσβαση στις κρατικές υπηρεσίες παιδικής μέριμνας. Δίνεται συνήθως προτεραιότητα στην κάλυψη των αναγκών των αστικών περιοχών με αποτέλεσμα να υστερούν οι αγροτικές περιοχές.

Στη φροντίδα των παιδιών των εργαζόμενων γονιών βοηθούν και το ελαστικό ωράριο καθώς και ο θεσμός της "γονικής άδειας". Στο δημόσιο τομέα επιτρέπεται μείωση του ωραρίου εργασίας στις μητέρες κατά δύο ώρες

ημερησίως, μέχρι να γίνει το παιδί δύο ετών, και μιας ώρας μέχρι τα τέσσερά του χρόνια⁵⁴.

Στον ιδιωτικό τομέα επιτρέπεται μείωση του ωραρίου κατά μία ώρα ημερησίως μέχρι να γίνει το παιδί ενός έτους.

Σε επιχειρήσεις που απασχολούν τουλάχιστον 100 άτομα, δικαιούται ο κάθε εργαζόμενος (άνδρας ή γυναίκα) που έχει συμπληρώσει ένα έτος εργασίας στον ίδιο εργοδότη να πάρει "γονική άδεια". Η άδεια αυτή είναι χωρίς αποδοχές και ασφάλιση και διαρκεί μέχρι 3 μήνες για κάθε γονιό, στο χρονικό διάστημα από τη λήξη της άδειας μητρότητας μέχρι το παιδί να συμπληρώσει τα 2 1/2 χρόνια του (Ν.1483/85).

Ο θεσμός της "γονικής άδειας" με τη σημερινή του μορφή είναι ανεπαρκής, εφόσον δίνεται χωρίς αποδοχές

⁵⁴ Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης, Γενική Γραμματεία Ισότητας - Αθήνα 1995, Εθνική Έκθεση της Ελλάδας Για το 4 Παγκόσμιο Συνέδριο του ΟΗΕ για τις Γυναίκες, Πεκίνο 1995
Η Κατάσταση των γυναικών στην Ελλάδα κατά τη δεκαετία 1984-1994

Γ) ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΛΥΣΗΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ

Το οικόπεδο στο οποίο θα γίνει ο βρεφονηπιακός σταθμός σύμφωνα με την Διεύθυνση Πολεοδομίας του Δήμου Αθηναίων είναι το οικοδομικό τετράγωνο 69029 , όπου βρίσκεται επί των οδών ΣΚΟΠΕΤΕΑ , ΜΕΛΑ.Μ , ΠΑΠΑ.ΑΡ , και ΦΙΛΗΜΩΝΟΣ.Τ του πολεοδομικού συγκροτήματος της πρωτεύουσας .

Το οικόπεδο έχει εμβαδόν 3.400 τ.μ και είναι κεκλιμένο με υψομετρική διαφορά από την οδό ΣΚΟΠΕΤΕΑ (+ 0.00) προς την ΜΕΛΑ.Μ (= +6.70) της τάξεως των 6.70 μ .

Βρίσκεται σε μία πυκνοκατοικημένη περιοχή κατοικίας της Αθήνας για την οποία έχουν γίνει πολεοδομικές μελέτες που προτείνουν ένα μεγάλο μέρος της να γίνει πράσινο. Στην περιοχή υπάρχουν αρκετά σχολεία, αλλά κανένας βρεφονηπιακός σταθμός.

Απέναντι από την Νότια πλευρά του οικοπέδου (ΣΚΟΠΕΤΕΑ) βρίσκεται μία πλατεία και γύρω από τις υπόλοιπες πλευρές του υπάρχουν πολυκατοικίες .

Η είσοδος του βρεφονηπιακού σταθμού γίνεται από την οδό Παπά, στην βορινή πλευρά του οικοπέδου, γιατί είναι η πιο ήσυχη από άποψη κυκλοφορίας. Η κυκλοφορία στο κτίριο είναι διαμπερής, ώστε να υπάρχει πρόσβαση προς τον περιβάλλοντα χώρο.

Ο σχεδιασμός του βρεφονηπιακού σταθμού έγινε σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τον σχεδιασμό βρεφονηπιακών σταθμών (ΦΕΚ 645 / 31 – 07 1997 , απόφαση Δ.Τ.Χ / β / 4234 / 1616 / 08 – 12 – 1983 κ.α).

Ο βρεφονηπιακός σταθμός μαζί με τον εξωτερικό του χώρο καταλαμβάνει 841 τ.μ του κύριου οικοπέδου μας και ο υπόλοιπος χώρος έχει διαμορφωθεί ως πλατεία με παιδική χαρά.

Ο βρεφονηπιακός σταθμός διαχωρίζεται από τον περιβάλλοντα χώρο με ένα κιγκλίδωμα και φυτικό φράχτη από δέντρα. Στον περιβάλλοντα χώρο έχουν διαμορφωθεί δύο πλατείες σε διαφορετικά επίπεδα λόγω της υψομετρικής διαφοράς. Μία μεγάλη που η είσοδος της γίνεται από την οδό Τ.ΦΙΛΗΜΩΝΟΣ και μία μικρότερη που η είσοδος της γίνεται από την οδό ΣΚΟΠΕΤΕΑ.

Στη μελέτη μου γίνεται πρόταση η οδός ΣΚΟΠΕΤΕΑ να γίνει πεζόδρομος, ώστε να ενοποιηθούν οι δύο ελεύθεροι χώροι και τα παιδιά να είναι προστατευμένα από τα αυτοκίνητα.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ

Αριστερά της εισόδου βρίσκεται το γραφείο της διεύθυνσης, ώστε να υπάρχει πλήρης έλεγχος της κίνησης. Το γραφείο προσωπικού είναι δίπλα στο γραφείο διεύθυνσης και η είσοδος του γίνεται μέσα από το γραφείο διεύθυνσης, ώστε να υπάρχει εποπτεία του προσωπικού. Στη συνέχεια βρίσκεται το λουτρό για το προσωπικό και το κοινό.

Δεξιά της εισόδου βρίσκεται η τραπεζαρία και δίπλα της είναι η κουζίνα για να γίνεται άμεσο σερβίρισμα. Δίπλα είναι το πλυντήριο, ώστε να είναι συγκεντρωμένοι οι υπηρεσιακοί χώροι.

Ο διάδρομος κίνησης είναι διαμπερής και στεγάζεται από μεταλλική κατασκευή με γυάλινη οροφή, ώστε το φως να μπαίνει μέσα στο κτίριο. Κοντά στην είσοδο και απέναντι από το γραφείο διεύθυνσης υπάρχει ένας ειδικά διαμορφωμένος χώρος για τα καροτσάκια και την αναμονή του κοινού. Οι γωνίες σε αυτόν τον χώρο και προς την τραπεζαρία είναι στρογγυλεμένες για να διευκολύνεται η κίνηση με τα καροτσάκια.

Στο τέλος του διαδρόμου στη νότια πλευρά του κτιρίου βρίσκονται οι αίθουσες απασχόλησης και ύπνου. Στα αριστερά βρίσκεται η αίθουσα απασχόλησης, η αίθουσα ύπνου και το λουτρό των νηπίων (ηλικίας 1½ – 5½). Στα δεξιά βρίσκεται ο χώρος των βρεφών (ηλικίας 2-18 μηνών) : αίθουσα ύπνου, αίθουσα απασχόλησης, Παρασκευή γάλατος και χώρος αλλαγής των βρεφών.

Στο υπόγειο κάτω από την κουζίνα βρίσκονται οι χώροι των μηχανολογικών εγκαταστάσεων (λεβητοστάσιο, δεξαμενή καυσίμων) και μία αποθήκη. Η κάθοδος γίνεται από μία εξωτερική σκάλα μπροστά από την αίθουσα πλυντηρίου και ακάθαρτων, η οποία είναι στεγασμένη για προστασία από την βροχή.

Μπροστά στις αίθουσες απασχόλησης υπάρχουν πέργκολες για να μπορούν τα παιδιά να παίζουν έξω στο διάλειμμα προστατευμένα από τον ήλιο.

Γύρω από το κτίριο υπάρχει ελεύθερος χώρος με γκαζόν, ώστε αν θέλουν τα παιδιά να παίζουν στην ύπαιθρο.

Η παιδική χαρά που είναι δίπλα στην ανατολική πλευρά του βρεφονηπιακού σταθμού είναι διαμορφωμένη και εξοπλισμένη με ειδικές κατασκευές στοιχείων εγκεκριμένα από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Χωροταξίας Δημοσίων Έργων.

Όλα τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν στην ανάπτυξη του περιβάλλοντα χώρου (πλατείες) και του πεζόδρομου είναι εγκεκριμένα από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Χωροταξίας Δημοσίων Έργων.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ

- Ο σκελετός του κτιρίου είναι από οπλισμένο σκυρόδεμα.
- Οι τοίχοι είναι κατασκευασμένοι με τούβλα, επιχρισμένα. Οι εξωτερικοί είναι με ενδιάμεση θερμομόνωση.
- Τα δάπεδα είναι επιστρωμένα με πλακίδια.
- Οι εσωτερικοί τοίχοι είναι επιχρισμένοι και βαμμένοι με σπατουλαριστό πλαστικό σε έντονα χρώματα, για να καθαρίζονται εύκολα και να δημιουργούν ευχάριστη διάθεση.
- Οι πόρτες είναι ξύλινες με φορμάικα για να καθαρίζονται εύκολα.
- Οι εξωτερικοί τοίχοι έχουν επένδυση τούβλου.
- Τα εξωτερικά κουφώματα είναι από αλουμίνιο.
- Η οροφή είναι από οπλισμένο σκυρόδεμα και έχει μόνωση.
- Ο διάδρομος είναι στεγασμένος από μεταλλική κατασκευή με επικάλυψη από τζάμι, ώστε να μπαίνει άπλετο φως στο εσωτερικό του κτιρίου.

Δ) ΔΕΔΟΜΕΝΑ

- Με την πολεοδομική μελέτη της περιοχής από την διεύθυνση Πολεοδομικού Σχεδιασμού του Δήμου Αθηναίων έγινε πρόταση για την κατασκευή ενός κτιρίου σύμφωνα με αυτήν.
- Έγινε πρόταση για τον σχεδιασμό βρεφονηπιακού σταθμού και σε συνεργασία με τον επιβλέποντα καθηγητή μου διορθώθηκε η λειτουργία του και η μορφή του.
- Επιλέχθηκαν τα κατάλληλα δομικά υλικά.
- Η παιδική χαρά οργανώθηκε σύμφωνα με τις κατασκευαστικές λεπτομέρειες του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

Ε) ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΕ

1. Κυρ.Τσουκαλά, Τάσεις Στην Σχολική Αρχιτεκτονική, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1988.
2. Ernst Neufert, Οικομική Μετάφραση της 27^{ης} γερμανικής έκδοσης Γκιούρδας 1991.
3. Building Bulletin No 9 June 1962.
4. Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας, πρόγραμμα ενοποίησης χώρων πρασίνου και πολιτιστικών δραστηριοτήτων, μελέτη από Κουντουριώτικα μέχρι ΝΙΜΤΣ, Αθήνα 1994.
5. ΥΠΕΧΩΔΕ / δ/ση Κατασκευής Έργων, Στοιχεία διαμόρφωσης Ελεύθερων Χώρων, επανέκδοση Αθήνα 1997.
6. Χάρη Ροΐδη, Αρχιτέκτονα Τοπίου, Κατασκευαστικές Λεπτομέρειες Εξωτερικών Χώρων, β' έκδοση εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη 1993.
7. Δήμος Αθηναίων, Δ/ση Πολεοδομικού Σχεδιασμού, πολεοδομική μελέτη αναβάθμισης της συνοικίας Αμπελοκήπων του 7^{ου} Διαμερίσματος.
8. Τεχνικά χρονικά, Επιστημονική Έκδοση Τ.Ε.Ε, Περιοχή Α, «Τα πρώτα Ελληνικά Νηπιαγωγεία», Μ.Καρδαμίτση-Αδάμη, Τόμος 4, Τεύχος 3, Τ.Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1984
9. Αντ. Παπαθανασίου, « Προγράμματα και Δραστηριότητες στους Κρατικούς Παιδικούς Σταθμούς», εκδόσεις Τυποθήτω-Γ.Δάρδανος, Αθήνα 2000
10. Κυπριανός Η. Μπίρης, «Νηπιαγωγεία: το νήπιο στην κοινωνία του», Εκδόσεις Γλάρου, Αθήνα 1945
11. Πέπη Δρακάκη, Φρόσω Χατζηκωνσταντίνου, «Παιδικοί σταθμοί και Νηπιαγωγεία», Εκδόσεις Δίπτυχο, Αθήνα 1981
12. Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης, Γενική Γραμματεία Ισότητας - Αθήνα 1995, Εθνική Έκθεση της Ελλάδας Για το 4 Παγκόσμιο Συνέδριο του ΟΗΕ για τις Γυναίκες, Πεκίνο 1995 «Η Κατάσταση των γυναικών στην Ελλάδα κατά τη δεκαετία 1984-1994»
13. Γιώργου Κολλιά «ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ», <http://www.inegsee.gr/enimerwsi-41-doc4.htm>
14. Γενική Διεύθυνση V της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Μονάδα Ίσων Ευκαιριών, Κοινή Έκθεση των δικτύων ειδημόνων , «Μέριμνα στην Ευρώπη», «Φύλο και Απασχόληση» και «Φύλο και Δίκαιο», 1998
15. ΦΕΚ Α'115 του 1942
16. ΦΕΚ Α'95, του 1973
17. Απόφαση 72148/1937 της Διεύθυνσης Δημόσιας Αντιλήψεως, Τμήμα Αγαθοεργών Καταστημάτων
18. ΦΕΚ Α'527 του 1935

19. Πρακτικά των Συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου και των συνελεύσεων της εν Αθήναις Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας του έτους 1840. (Β'Συνέλευσις 7 Απριλίου 1840, σελ 12, αθήνα εκ του τυπ. Π.Παπαδόπουλου, 1840.
20. «Εγχειρίδιον εις χρήσιν των νηπιακών σχολείων, εν Σμύρνη, εκ της τυπογραφίας Γ.Γριφφίτου 1841

ΣΤ) ΓΕΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Κυρ.Τσουκαλά, Τάσεις Στην Σχολική Αρχιτεκτονική, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1988.
2. Ernst Neufert, Οικομική Μετάφραση της 27^{ης} γερμανικής έκδοσης Γκιούρδας 1991.
3. Building Bulletin No 9 June 1962.
4. Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας, πρόγραμμα ενοποίησης χώρων πρασίνου και πολιτιστικών δραστηριοτήτων, μελέτη από Κουντουριώτικα μέχρι ΝΙΜΤΣ, Αθήνα 1994.
5. ΥΠΕΧΩΔΕ / δ/ση Κατασκευής Έργων, Στοιχεία διαμόρφωσης Ελεύθερων Χώρων, επανέκδοση Αθήνα 1997.
6. Χάρη Ροϊδη, Αρχιτέκτονα Τοπίου, Κατασκευαστικές Λεπτομέρειες Εξωτερικών Χώρων, β' έκδοση εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη 1993.
7. Δήμος Αθηναίων, Δ/ση Πολεοδομικού Σχεδιασμού, πολεοδομική μελέτη αναβάθμισης της συνοικίας Αμπελοκήπων του 7^{ου} Διαμερίσματος.
8. Τεχνικά χρονικά, Επιστημονική Έκδοση Τ.Ε.Ε, Περιοχή Α, «Τα πρώτα Ελληνικά Νηπιαγωγεία», Μ.Καρδαμίτση-Αδάμη, Τόμος 4, Τεύχος 3, Τ.Ε.Ε, Σεπτέμβριος 1984
9. Αντ. Παπαθανασίου, « Προγράμματα και Δραστηριότητες στους Κρατικούς Παιδικούς Σταθμούς», εκδόσεις Τυποθήτω-Γ.Δάρδανος, Αθήνα 2000
10. Κυπριανός Η. Μπίρης, «Νηπιαγωγεία: το νήπιο στην κοινωνία του», Εκδόσεις Γλάρου, Αθήνα 1945
11. Πέπη Δρακάκη, Φρόσω Χατζηκωνσταντίνου, «Παιδικοί σταθμοί και Νηπιαγωγεία», Εκδόσεις Δίπτυχο, Αθήνα 1981
12. Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης, Γενική Γραμματεία Ισότητας - Αθήνα 1995, Εθνική Έκθεση της Ελλάδας Για το 4 Παγκόσμιο Συνέδριο του ΟΗΕ για τις Γυναίκες, Πεκίνο 1995 «Η Κατάσταση των γυναικών στην Ελλάδα κατά τη δεκαετία 1984-1994»
13. Γιώργου Κολλιιά «ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ», <http://www.inegsee.gr/enimerwsi-41-doc4.htm>
14. Γενική Διεύθυνση V της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Μονάδα Ίσων Ευκαιριών, Κοινή Έκθεση των δικτύων ειδημόνων , «Μέριμνα στην Ευρώπη», «Φύλο και Απασχόληση» και «Φύλο και Δίκαιο», 1998
15. ΦΕΚ Α'115 του 1942
16. ΦΕΚ Α'95, του 1973
17. Απόφαση 72148/1937 της Διεύθυνσης Δημόσιας Αντιλήψεως, Τμήμα Αγαθοεργών Καταστημάτων
18. ΦΕΚ Α'527 του 1935
19. Πρακτικά των Συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου και των συνελεύσεων της εν Αθήναις Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας του έτους 1840. (Β'Συνέλευσις 7 Απριλίου 1840, σελ 12, αθήνα εκ του τυπ. Π.Παπαδόπουλου, 1840.
20. «Εγχειρίδιον εις χρήσιν των νηπιακών σχολείων, εν Σμύρνη, εκ της τυπογραφίας Γ.Γριφφίτου 1841
21. ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 1999-2004, Επιτροπή για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και τις Ίσες Ευκαιρίες, Σχέδιο Γνωμοδότησης.
22. Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, 2004 Δελτίο Τύπου
23. Ε.Μ.Π., Σχολή Αρχιτεκτόνων, Σπουδαστήριο Αρχιτ. Συνθέσεων, Καθηγητής Δ.Ζήβας, «Οι εκπαιδευτικοί χώροι και η κοινότητα, Ε.Μ.Π» Αθήνα 1975
24. Ν. Ζέρβης, «Γενική Θεώρηση της πρώτης βαθμίδας του εκπαιδευτικού μας συστήματος» Ντερμπαν 1981
25. Αρχιτεκτονικά θέματα 13/1979, «Εκπαίδευση και Σχολικά κτίρια»
26. Θέματα Χώρου και τεχνών 24/1993 «Μονογραφίες, ΙΙ: Αλέξανδρος Τομπάζης»
27. Τομπάζης Α., «Ηπιες μορφές ενέργειας», εισήγηση 2^{ου} Συνεδρίου, Θεσσαλονίκη 1985, Ινστιτούτο Ηλιακής Τεχνικής ΑΠΘ
28. Τεχνικά Χρονικά: Γενική έκδοση, Ιούνιος 1960, τεύχος 190Γ.Ποτηριάδης, «Δημοτικά κέντρα πνευματικής και σωματικής αγωγής»

Η) ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΥΠΟΛΟΓΙΑΣ

1. Υπουργείο Υγείας Και Πρόνοιας ,Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών, Τμήμα Αρχιτεκτονικών Μελετών, Προτάσεις Νέων Τύπων Παιδικών Σταθμών Και Αναθεωρήσεως Μεθόδων Και Κανονισμών, Αθήνα Μάρτιος 1979.

2. Υπουργείο Υγείας Και Πρόνοιας, Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών, Τμήμα Αρχιτεκτονικών Μελετών, Περιγραφή-Προδιαγραφές Χώρων και Λειτουργίας Παιδικών Σταθμών, Αθήνα Νοέμβριος 1983.

Θ) ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. <http://www.equal-greece.gr/groupsubdetailbasic.asp?Ergonum=98>
2. <http://www.draseis-gynaikes.gr/internet//ecpage.asp?id=423&nt=18>
3. <http://www.equal-greece.gr/>
4. <http://www.polichni.gr/>